

Mladika 5/6-91

ARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

57
117 986 1991

nik - junij 1991 L. 3000
le - giugno 1991

504572,5/6

COBISS ©

MLADIKA 5/6

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXV. 1991

KAZALO

Pozdrav samostojni Sloveniji.	89
Franjo Frančič:	
Odsotnost Boga	90
Vladimir Kos: Pesmi	91
Osem Slovencev za danes:	
Dr. Jože Velikonja	92
Mogoče ne veste, da	97
Vinko Lenarčič:	
Spomini na Plečnika (4)	98
Na robu	98
Bruna Pertot: Kraljica	
podobna vzhajajoči luni	102
Pavle Zidar: Pesmi	103
Antena	104
Martin Jevnikar: Umrl je	
pisatelj Jože Krivec	110
Martin Jevnikar: Zamejska in	
zdomska literatura (France	
Dolinar)	111
Ocene: Krajevni leksikon Slo-	
vencev v Italiji (M. Jevnikar)	112
Na platnicah: Pisma; Listnica	
uprave; Čuk na Obelisku; Za	
smeh	
Priloge:	
Pavle Merku: Svetniki v slo-	
venskem imenoslovju (str.	
113-116)	
RAST 63-91	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:

34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
tel./fax 040/370846

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane
3.000 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 25.000 lir; nakazati na poštni te-
koči račun 14470348 — Mladika -
Trst. Letna naročnina za Jugosla-
vijo 25.000 lir ali enakovreden zne-
sek v drugih valutah. Druge države
35.000 lir (ali enakovreden znesek v
tuji valuti), po letalski pošti 45.000 lir.

Tisk in fotostavek:

»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14
tel. 040/772151

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva

PISMO IZ STIČNE

Cistercijanska opatija v Stični je že v preteklih zgodovinskih obdobjih slovenskega naroda imela vidni versko-kulturni in tudi gospodarski pomen.

V samostanskih prostorih tudi danes živimo slovenski cistercijani, ki skušamo ohraniti to tradicijo plemenite kulture, in s svojim načinom življenja ter duhovnim delovanjem posredujemo sodobnemu človeku Kristusovo odrešenjsko sporočilo.

Prizadevamo si, da bi bili prav tu — v osrčju naše Slovenije — luč, ki sveti v temi, ki s svojo svetlobo razsvetljuje in zbližuje človeka z Bogom in človeka s človekom ter tako ustvarja pristne in trdne občestvene odnose.

Stiška opatija postaja danes, ko so ji družbene razmere bolj naklonjene, zopet eno izmed pomembnih središč verskega življenja na slovenskih tleh. V svojih prostorih nudi gostoljubje različnim romarjem in obiskovalcem (tudi tujim) ter udeležencem dnevov zbranosti in duhovnosti, ki se organizirajo skoraj vsak vikend.

Moj tokratni namen je nekoliko predstaviti le, kako je organiziran dvourni obisk oz. ogled našega samostana.

Spodbudo za to, da Vam pišem, mi je dal nadvse prisrčen obisk. V torek, 7. maja, so naš samostan obiskali učenci nižje gimnazije Srečka Kosovela z Opčin.

V popoldanskem času je vesel vrvež mladih z Opčin, ki so jih spremljali njihovi učitelji in sestra katehistinja, docela napolnil tisti del samostana, ki je namenjen prav obiskovalcem.

Po uvodnem nagovoru sem naše drage goste zaprosil za predstavitev. No, nekateri manj hrabri so takoj stopili za korak v ozadje, ampak prevladovali pa so le tisti zgovornejši, tako da so hoteli kar drug drugega preglasiti in povedati, kdo so ter čemu so prišli.

Osemintrideset klepetavih nadebudnežev je imelo ekskurzijo z namenom, da bi si ogledali rojstne kraje slovenskih literatov ter obiskali še druge kulturno-zgodovinske točke v svoji matični domo-

vini. Lepo, da niso pozabili na Stično in njen starodavni samostan!

Najprej so dokaj pozorno spremljali video-posnetek o samostanskih arhitekturnih in umetnostnih znamenitostih ter o utrinkih iz našega meniškega življenja. Nato je sledil ogled verskega muzeja lepih umetnin. S sodobnimi umetniškimi platni našega patra, ak. slikarja Gabrijela Humka, so se srečali v galerijskih prostorih. Najdlje pa smo se zaustavili v naši baziliki, saj predstavlja osrednji samostanski sakralni objekt. Kar pa je preostalo časa, sem pokazal še križni hodnik in opozoril na slogovne in umetniške zanimivosti.

Med ogledom in dodatnim razlaganjem sem izrabil priložnost, tako da sem zamejskim šolarjem zastavil nekaj vprašanj o naši nacionalni zgodovini, razvoju slovenskega jezika in splošne kulture, pač kar je v neposredni povezavi s stiškim samostanom.

Povem, da sem bil prijetno presenečen nad navdušenim odzivom in še bolj pa nad pravilnimi odgovori.

Iz zbranih podatkov o obiskih v preteklem letu sem razbral, da je našo cisterco obiskalo približno 650 starejših slovenskih romarjev iz Trsta in Gorice ter okrog 130 dijakov in študentov.

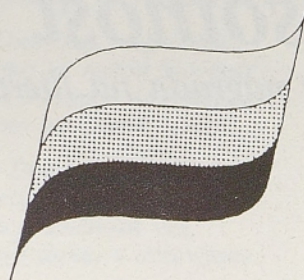
Posebne pozornosti pa je bilo deležnih 100 romarjev iz Benečije, ki so v naši baziliki najprej darovali sv. mašo, nato pa so si še ogledali samostan. Vemo tudi, da nas v septembru, ko gostimo udeležence vseslovenskega mladinskega romanja, obišče manjše število mladih iz zamejstva. Devetega junija zopet pričakujemo zamejski obisk. Takrat bomo gostili mlade člane cerkvenega pevskega zbora od Sv. Ivana. Tako je razvidno, da se Vi, naši zamejski rojaki, kar zanimata za stiško cisterco. Seveda, zaenkrat ostajamo oboji (žal) le pri nekajurnih obiskih. Lepo bi bi-

4. stran platnic IIII

SLIKA NA PLATNICI: Svetoivanske divje rože na Opčinah (pravijo, da odganjajo zle duhove) - foto Andrej Štekar.

UREDNIŠKI ODBOR: Lilijana Filipčič, Ivo Jevnikar, Marij Maver (odgovorni urednik), Saša Martelanc, Sergij Pahor, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Marko Tavčar, Zora Tavčar, Edvard Žerjal in Ivan Žerjal.

SVET REVIJE: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Marija Češčut, Danilo Čotar, Albert Miklavec, Franc Mijač, Peter Močnik, Aleksander Mužina, Milan Nemač, Marijan Pertot, Ivan Peterlin, Alojz Rebula, Peter Rustja, Breda Susič, Lojze Škerl in člani uredniškega odbora.

SLOVENIJA
Vse najboljše!

*Pozdrav samostojni Sloveniji...
dobrodošlica Svetovnemu kongresu...
čestitke SLOVENCU...*

Slovenci v zamejstvu pozdravljamo doseženo samostojnost domovine, ki krona sanje in upanje generacij Slovencev, ki so jih doma gojili v sramežljivem prikrivanju, ker je že misel predstavljala atentat na celovitost Jugoslavije, zunaj Slovenije pa ob boleči zavesti, da se osamosvojitvev odmika v daljno prihodnost. Vsi moramo biti demokratizaciji v Sloveniji — pa čeprav je še tako nepopolna — hvaležni za to zgodovinsko pridobitev. Ne glede na občutke, ki nas prevevajo ob tem dogajanju, pa smo prepričani, da bo osamosvojitvev — čeprav bo potekala postopno — prinesla Slovencem doma nagledjšo normalizacijo, več svobode, več blagostanja in več skupne modrosti, Slovencem v zamejstvu in svetu pa več samozavesti in spoštovanja.

Udeležencem Slovenskega svetovnega kongresa, ki se ob teh ključnih trenutkih slovenske zgodovine zbirajo v Ljubljani, da bi izpričali zvestobo domu in počastili veliki dogodek, izrekamo dobrodošlico in voščimo dobro delo. Z zadoščenjem se spominjamo, da imamo za to idejo nekaj zaslug tudi zamejci, saj se je porodila na naši DRAGI, ki je tako še enkrat dokazala svoj vseslovenski pomen. Prepričani smo, da bodo odšli iz Slovenije obogateni z novimi pogledi na slovensko stvarnost in potrjeni v zavesti, da je moč za domovino veliko storiti tudi v širnem svetu.

Končno pa čestitamo SLOVENCU ob ponovnem izhajanju in mu v globokem prepričanju, da bo odločilno vplival na normalizacijo družbenih odnosov med Slovenci, voščimo, da bi z zdravo pluralizacijo občil prispeval utrjevati mlado slovensko demokracijo. Oživljenega SLOVENCA bo vsak pravi Slovenec podpiral in mu stal ob strani.

Odsotnost Boga

(Druga nagrada na literarnem natečaju)

Franjo Frančič

— *Satan je odgovoril Gospodu in rekel:
Koža kožo, človek da za svoje življenje vse,
kar ima. Toda stegni le svojo roko in se
dotakni njegovega mesa, resnično, v obraz te bo
preklinjal!*

Gospod je rekel satanu:

— *Glej, v tvoji roki bodi, le življenje mu ohrani!*

JOBOVA KNJIGA 2, 1-13

1.

Ne merila, ki se rojevajo od danes do jutri, ne sodbe, ki jih tako preradi izrekamo, ne ganejo časa, ki je v čarovniji moči gospodar vseh nas.

Pri sv. Juriju v temo sveti križ. Ceste, ki se rišejo po morju, vodijo do modrine obzorja. Naši čolni so majhni, naše poti prevečkrat blodniki, naši cilji v megli.

Moji spomini so obledeli, mnogo mojih vrstnikov je šlo prej, preden so bili klicani, njihov mozaik žalosti se je sestavil, in ni razlag.

Odšli so, ko mnogi iz mojega plemena, ki se tako rad neizpoljnen v cvetu drenja pri nebeških vratih.

Njim sem poklonil mnoge bele noči, pa nisem bil oklican za klicarja, molitve sem si moral izmišljati sam.

Mladost sem preživel na gradu. Zidovi so bili neprodušni, debeli. Bila je popolna odsotnost Boga.

2.

Moja babica je bila mala grbasta ženica. Bila je skromna tobačna delavka, proletarka, ena od brezimnih v množici. Nisem je slišal, da bi se kdaj pritoževala. Življenje je sprejemala takšno, kot ji je bilo naloženo. Bila je globoko verna in za njo je bila nedeljska maša kruh in praznik. Nisem je razumel, malo časa sva živela skupaj, kot da bi živela v dveh svetovih. Nisem je poslušal in cenil njenih modrih nasvetov. Bil sem zgubljeni otrok ceste. A vem, da se je vedno razživela, ko so se odpravljali romat, na Brezje, Ptujsko goro, Višarje. Rada je bila z ljudmi, rada je imela življenje.

Umrla je kot žrtev prometne nesreče na Zaloški cesti, stara triinosemdeset let. Ironija usode ali kaj več, podrl jo je pijani šofer službenega vozila partije, z oznako ol. Usodnost več, tisti dan je dvignila svoj prvi in edini potni list.

Odpravljala se je na romanje v Lurd.

Stvar so uredili tako, da so pod roko sprejeli denar in zadevo spregledali.

Tri leta kasneje je na istem mestu podrlo tudi mene in mi zlomilo obe nogi. Tako so naši domači dobili prvi televizor, pod roko seveda, ker je imel šofer pač zveze in je dobil le pogojno, pa me je zadel na prehodu za pešče, kot babico.

3.

Blizu prehoda za pešče na Zaloški cesti v Ljubljani stoji vojaška bolnica.

Kadarkoli grem mimo, se zdrznem. Zaradi spomina in tiste blazne srbske psihiatrinje, ki mi je rekla:

— Spravila te bom v armijo, pa če tam umreš!

In me je.

Klicali so me dvakrat. Zdržal sem po par dni, večinoma v vojaški norišnici.

Tudi tam je zevala odsotnost Boga.

Torej je bil.

4.

Moja mati je leto dni umirala za rakom. Na koncu je bila fizično nerazpoznavna, njene oči pa so še vedno gorele. Kot samica je odpovedala, najin odnos je bil zgrešen od rojstva, do skoraj zadnjih let, ko sva skušala popraviti, česar se ni dalo.

Nisem zmoget in znal odpustiti, niti na njeni smrtni postelji. Dvakrat na teden sem se vozil k njej v bolnico. Pil sem, da sem postal zgovoren v laži.

— Veš, mi je govorila, nekaj je nad nami. In to je bila vsa njena vera.

A krstiti me je dala.

Pred smrtjo se je dala spovedati in hotela je cerkveni obred.

5.

Na pogrebu nisem potočil niti solze, a bolelo je. Skoraj bi nekontrolirano znorel. Ljudje so do fundamenta zgubili odnos do smrti.

Nič več ni bilo Plečnikovih vežic, zdaj so bile plastične, zaklenjene, tako da nisem mogel do nje, da bi ji dal povezo preko zevajočega obraza. Glasba je prihajala iz zvočnikov, duhovnik pa je bil v žalni dvorani in na odprtem grobu tako kratek v nagovoru, kot da se mu mudi k novi številki iz serije. Bila je popolna odsotnost Boga.

Torej je bil.

6.

Ne bi se obešal na to, da moja življenjska pot skoraj v ekstremnosti ni primerljiva; reja, domovi, zavodi, gradovi. Tako je bilo, to me spremlja, me je zaznamovalo, samo vedno sem se čudil, zakaj so me izdali vsi angeli. To je bila edina molitev, ki sem jo znal poleg očenaša, Angel, varuh moj. Ni bil z menoj.

Nikakor se ne morem spomniti, kje sem se naučil obeh molitev. Nasilje in zlo je bilo gibalo mojega otroštva, mladosti in sveta.

Samo ugotavljam, nič drugega.

Mnogokrat se mi zdi, da sem ostal tam v steklenem gradu. Nikoli si nisem želel tega bremena preživetega, nič ne verjamem v parolo, da te trpljenje in hude preizkušnje naredita močne. Vse preveč mojih prijateljev hira kot alkoholiki in klošarji na cestah, kot večni arestanti po arestih, kot sence, ki so prezgodaj odšle na oni svet.

To je moj obrambni zid, moral sem in ostajam na površini, da se ne ugrezne, moj sredobežni beg je moj odgovor na mnoge usodnosti, ko se sprašujem, zakaj je tako bilo?

Površen sem in moram ostati, za preživetje.

Včasih se prikrađe občutek, da to nisem preživel jaz, marveč moj dvojnik, ali celo, da me ni.

A nisem nesrečen človek, prej otopel.

7.

Strah me je smrti, ker bom zraven, ko se bo to zgodilo, bi obrnil ironični rek. Vprašal sem sosedo, kmeta, čemu njega ni strah smrti, pa ne veruje (s tem ne mislim, da vernost izključuje ta strah). V njegovi kuhinji visi v enem kotu razpelo, v drugem Tito.

— Veš, ko boš preoblekel prvega mrtveca, te ne bo več strah. Tik po smrti so še tako mehki in voljni, je rekel in se posmejal. Seveda ne bom nikogar preoblačil, ne samo zaradi strahu, marveč zato, ker bi moral imeti umrlega rad.

Jaz pa sem zamudil.

Morda tudi svoje rojstvo.

8.

V mojem življenju je Bog odsoten.

Torej je bil in je?

Vladimir Kos

Binkoštni psalm (z neznanom številko)

*Pridi, Sveti Duh, nas prepričevati!
Nas, ki tvorimo en narod Slovencev:
pridi z aktovko resnic, Advokat!
Da si snamemo umišljene vence...*

*Moraš, Sveti Duh, prepričati vest:
da si vase skrite sekamo rane,
kadar trgamo pravičnosti vez,
ki nas veže, nit duhá, v državljane.*

*Pridi, Sveti Duh, nas prepričevati!
Kaj, ko kdo bi hotel NAS umoriti —
tih, kakor snamemo z veje sad —
v matere telesu, v zibelki biti...
Kaj, ko kdo bi hotel NAM vžgati v polt
»suženj« z ognjem vsemogočnih zakonov...
Kaj, ko kdo bi hotel znak NAŠIH volj
pretolmačiti v narečje in cono...*

*Moraš, Sveti Duh, bistríti oči!
Ti si Luč, ki daje srcu odločnost.
Ti si Dar in Darovalec moči —
z njo si upamo v sijajno bodočnost.*

Za spomin na junij

(5, 7, 5, 7, 7 zlogov po japonsko).

*Vrtnice dehté
kot vrtnice to znajo.
Vrtnice Srcé
Gospodovo poznajo.
Zato kakor kri žare.*

46 let pozneje

(5, 7, 5, 7, 7 zlogov).

*Nagasaki-ja
nebo še zdaj je živčno:
ob vsaki burji
stisne h gričem oblake,
da kar tako dežuje.*

Daljnovzhodno stališče

*Tisti navadni, vsakdanji glasovi,
ki polnijo jutro in polnijo dan,
ki se jim komaj poznajo robovi
zvečer, ko se bližajo zvezdicam sanj —*

*tisti navadni glasovi nam tkejo
prav tiho veselje nad ritmom sveta
v srcu iz časov, ki silnice trejo
v nemir jih, v nered, in če morejo — v prah.*

*Najbrž se večjih dobrot veselite,
in prav je! Za srečo smo rójeni vsi!
Mi pa zemljé, z oceanom ovite,
ne maramo dati za lažje stvari...*

Osem Slovencev za danes

Zdomstvo - emigracija

Dr. Jože Velikonja, Seattle, ZDA

Vprašanja je tokrat Zora Tavčar poslala daleč tja, skoraj na pacifiško obalo Združenih držav, znanemu mednarodno uveljavljenemu univerzitetnemu profesorju in raziskovalcu, geografu dr. Jožetu Velikonji. Na simpozijih po svetu, tja do Leningrada, posebej pa v svojih knjižnih in revijalnih znanstvenih objavah velja za strokovnjaka naselitvenih valov evropskih priseljencev v Ameriko, še posebej italijanskih in slovenskih. Svoje odgovore pa je profesor prinesel kar osebno, ko je v maju predaval kot gost ljubljanske univerze na FF v Ljubljani, kjer je Z.T. med predavanjem posnela tudi nekaj fotografij. — Dr. Velikonja je sin pisatelja Nartēja Velikonje, katerega tragično usodo smo preko medijev podrobneje spoznali v letošnjem juniju (odkritje spominskega obeležja in častna vrnitev v slovensko literarno občestvo po skoraj petdesetih letih molka), napovedana pa je tudi antologija njegove kratke proze pri goriški Mohorjevi družbi, v redakciji in s študijo dr. Helge Glušič. Slike pisatelja Velikonje in njegove številne družine je Zori Tavčar posredoval anketirančev brat, primarij dr. Tine Velikonja.

Dr. Jože Velikonja.

Gospod doktor, v geografiji slovenske emigracije ima Vaše ime poseben zven, ki se ne krije povsem z zvenom argentinske emigracije. Ali je razlog predvsem v tem, da so Vaš življenjski in delovni prostor že več desetletij Združene države Amerike? Ali pa gre tudi za neko idejno samostojnost, kljub temu, da ste tudi Vi emigrant in katoličan? Kolikor mi je namreč znano, je prišlo med Vami in argentinskim krogom do nekih razlik v pogledih. V čem je Vaša drugačnost?

Moje emigrantske postaje so drugačne, kot jih je doživljala argentinska emigracija. Ko so v letih 1947-49 odhajali v Argentino, sem jaz namesto v Argentino šel iz Rima v Trst. Leta 1955 sem odšel v Združene države. Le prvi dve leti sem preživel sredi emigrantske skupnosti v Clevelandu. Že več kot trideset let živim in delam kot osamelec izven teh skupnosti. Zato jih bolj opazujem kot doživljam.

Vaša človeška osebnost mi je nekako blizu zaradi stikov z nekaterimi člani Vaše družine: ena Vaših sester je bila moja sošolka na klasičnem oddelku Poljanske gimnazije v Ljubljani; Vaš brat dr. Tine me je zelo uspešno operiral; Vaša pokojna mama je v prvem, hudem povojnem letu priskrbela mojemu možu, takrat študentu brez imena in pomena, stanovanje v Ljubljani; od davna pa imamo na polici knjige Vašega pokojnega očeta. — Kaj bi povedali o svojem rodu in družini? Vaša mama je bila menda nečakinja škofa Jegliča, sorodstveno pa ste povezani z znanimi Stanovniki, od katerih je bil eden do nedavna »oče naroda«...

Naš rod po mamini strani izhaja iz kroparskih obrtnikov in begunjskih kmetov. Očetov rod je iz Predmeje nad Ajdovščino. Mama je bila rojena Ljubljančanka. V stolnici jo je krstil tedanji kaplan Aleš Ušeničnik. Njen oče, brat škofa Jegliča, je trgoval z vinom. Desetega maja 1920 je v škofijski kapeli škof Jeglič poročil sestri Anko in Ivanko s prijateljema Ivanom Stanovnikom in Nartejem Velikonjo. Moji starši so bili Ivanka in Narte, Ivan Stanovnik in Anka sta starša Janeza Stanovnika, mojega bratranca in »očeta naroda«. Po petinštiridesetih letih sva si segla v roke ob sprejemu v vladni palači maja 1989. To je bil moj korak k spravi.

Oče je bil sošolec in prijatelj goriških študentov Budala, Resa, Bitežnika, Besednjaka; Pregelj je bil suplent na gimnaziji; Capuder je učil zgodovino; Doktorič je bil prefekt v Alojzevišču; Osvald je gradil svoje vzgojne teorije. Po končani gimnaziji je šel oče na Dunaj, s presledki je bil prefekt v Alojzevišču in v Marijanišču, kjer je prišel v ožji krog Cankarjevih dominsvetovcev.

Danes ste mednarodno uveljavljen geograf. Bi nam lahko orisali svojo študijsko pot? Na kateri gimnaziji ste študirali in v katerih letih? Kakšen spomin imate na profesorje in sošolce in na vzdušje tedanje gimnazije?

Rojen sem v Ljubljani nasproti še danes stoječe mestne hiše na nekdanji Jegličevi cesti. Osnovno šolo sem kon-

čal v Marjanišču, nato klasično gimnazijo. Letos maja mineva 50 let. Naša briljantna generacija je kljub številnim izgubam med vojno in po njej še danes pomembna: akademiki Stanko Grafenauer, Dušan Čop, Uroš Krek, znanstveniki in javni delavci, med njimi Marko Vrhunec in Pavle Rant, so bilo moji sošolci. V vzporednicah so bili Balantič in Jože Šmit, Rapa Šuklje in Marjan Merala, France Kosmač in še desetine drugih.

Bil sem le povprečen študent, kot sem ugotovil iz nedavno odkritih spričeval. Največ vpliva sta imela name profesorja Mirko Rupel in Ernest Tomec. Rupel v šoli, Tomec izven nje. Naši profesorji so bili nicer strokovnjaki, ne pa pedagogi. Mene je šola dolgočasila. Zanimale so me literature in socialne vede, ob koncu gimnazije tudi moderna zgodovina, v katero me je uvedel sošolec Oskar Borin, in mednarodni dogodki. Rupel nam je odkrival svet literature, domače, jugoslovanske in svetovne. Brali smo in brali. Še danes mi pride prav. Geografijo mi je odkril Vinko Šarabon, oče prijatelja Mitje Šarabona.

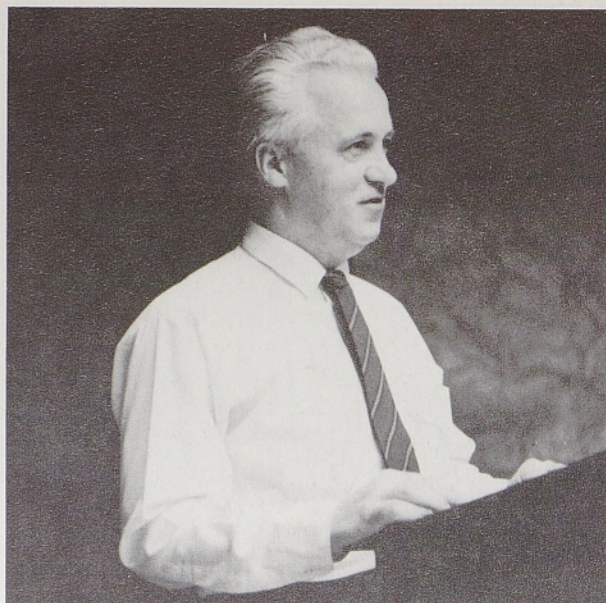
Predvsem sem živel s sošolci in vrstniki: v kongregaciji patra Venčeslava Vrtovca pri jezuitih in v višji gimnaziji pri Tomčevih mladcih. Vzdušje v šoli in zunaj nje je bilo mnogo bolj sproščeno, kot ga opisuje Javoršek. Kresanje duhov, napori v to, kdo bo vodil študentske organizacije, od skavtov do sokolskih krožkov, predvsem pa kulturni klub »Žar«, kjer je pod vestno in dokaj nevtralnoro profesorja Gnjezde bila odprta sobotna tribuna študentom pesnikom in esejistom, filozofom in gospodarstvenikom. Spominim se kresanja med Brejcem in Jožetom Šmitom (ne Balantičem, kot piše Javoršek); Janez Stanovnik je razpravljal o relativnostni teoriji, Janko Smole o gospodarskih sistemih. Duhovi so se ločevali, posamezniki smo se spoznavali. Bogastvo tistih let so mi nudili sošolci.

Ali je bilo to v letih revolucije, ki je tako kruto posegla v usodo Vaše družine, saj Vam je vzela očeta? Kako ste doživljali čas okupacije v družini in v šolskem razredu? Mislite, da je bila tista strašna ločitev duhov neizogibna? Kot študent ste se udeleževali v katoliškem krožku oziroma gibanju prof. Tomca. Kako vrednotite danes vlogo profesorja Tomca in dr. Ehrlicha, dveh glavnih voditeljev takratnega mladega katolištva?

Vojna in revolucija. To sem doživljal doma in zdoma. V presledkih in preskokih. April 1941 sem prebil v zagrebških zaporih — 10. aprila so me na Ilici prijeli, »prokletega Kranjca« — in sem prišel v Ljubljano po prvem maju; poleti sem prekolesaril Primorsko in Istro, zimo sem preživel v Rimu, po veliki noči 1942 sem bil ponovno v zaporih, tokrat v šempetrski, kjer sva delila pograd z Jušem Kozakom. Jeseni 1943 sem šel spet na Primorsko in od tam sem ob koncu vojne uspel priti v Italijo.

Doma ni bilo nikdar nobenega dvoma o tem, kam meri revolucija; nobenega dvoma o tem, da bo revolucija kruta. Kako bo brezobzirna, smo razumeli šele, ko so začeli padati znanci: Mravljetovi iz Brezovice, Jaroslav Kikelj, nato profesor Ehrlich in drugi. Obtoženi 'zločinov', ki jih niso zgrešili. Pač, niso pristali na od komunistov vodeno Oslobojilno fronto.

Bil sem pri mladcih profesorja Tomca. Tam so bila moja prijateljstva. Ideološko nas komunistična revolucija ni presenetila, saj smo vedeli za metode dela in za končne cilje. Nismo pa pričakovali, da bo zadela tudi nas osebno. Oče-

Dr. Jože Velikonja 1984.

ta so strelji strašno prizadeli. »Kako je to mogoče?« »Ubijanje je zločin, pa najsi bo še tak razlog.« Po prvih streljih se je marsikdo potuhnil. Tega oče ni prenesel. Zato se je izpostavil. Zato je pisal in predaval. Delitev duhov je bila že ob začetkih vojne v polnem razmahu. Strelji so prinesli zaostritev. »Kdor ni z nami, je proti nam«. Mi nismo imeli izbire. Lahko smo samo še reševali lastna življenja. Vsa visoko zveneča gesla o idealizmu, o poslanstvu, so le malo pomenila, ko si moral biti vsak trenutek pripravljen, da te bo zagrabila italijanska patrolja na cesti, ali pa te bo zadel strel neznanca — ali morda znanca, ki je pač vedel, kako misliš.

Oba, Tomec in Ehrlich sta bila zelo pomembna ideološka voditelja. Jasna v gledanju in praktičnih posegih. Demokratske strpnosti nista poznala. Kako naj bi jo, saj je bila med Slovenci neznana in nikdar uveljavljena. Oba sta gradila iz ideoloških osnov, podobno kot sta Kidrič in Tomšič, — Kardelj je le bolj pisal. Vsi ti »vodniki« so si v marsičem podobni, le prisegali so na druge in drugačne ideološke očete.

Kaj bi nam povedali o svojih univerzitetnih študijskih letih? Za katero stroko ste se odločili? Na katerih univerzah ste študirali? Ste že takrat mislili na svojo poznejšo specializacijo?

Ujel sem se v geografijo, ker nisem mogel študirati gozdarstva. Dokaj časa sem nihal med umetnostno zgodovino in geografijo, poslušal Melika in Ilešiča, pa tudi Steleta in Moleta, Ložarja in Zupaniča, pa zgodovinarje Kosa in Duprè Theseiderja. To obojnost sem nadaljeval tudi v Rimu po vojni, kjer sem se znašel begunec. Ničesar nisem imel, razen časa. Nejasna bodočnost je bila pred menoj, a biti spet v Rimu je bilo kot zdravilo. Ponovno so me sprejeli na univerzo in sem začel študirati, hitro in zavzeto, ker nisem vedel, koliko časa bom lahko tam ostal. Za vsak mesec posebej sem moral dobiti dovoljenje za bivanje. Rim z vsemi muzeji in galerijami, čudovitimi knjižnicami in univerzami, z Vatikanom in Kvirinalom, tedaj ves zajat v prvih volitvah in političnem izgrajevanju. S prijatelji smo hodili

Trije bratje Velikonja sept. 1990: inž. Marjan, dr. Tine, prof. Jože.

na politične shode vseh strank in barv, obenem sem hodil študirat in spoznal vodilne italijanske geografe, to so Almagià, Riccardi, Morandini, Milone, Bevilacqua, pa tudi umetnostnega zgodovinarja Toesca, antropologe kot sta Bocassino in Sergio Sergi... Svetovljane, ki niso mogli razumeti — tako mi je leta kasneje pravil moj mentor Riccardo Riccardi — kaj dela tukaj ta 'Slavo', ki hoče študirati v času, ko se je večina študentov borila le za ocene.

Geografija me je zajela, ker me je vodila po svetu, v pestrost in čudovitost pokrajin in človeških sledov. Ta privlačna geografija je dokaj drugačna od tiste v šolskih knjigah in srednješolskih študijskih programih.

Vaša tržaška leta! Kje in koliko časa ste poučevali na naših šolah? Ste že takrat publicistično delovali? — Sodelovali ste tudi pri sestavljanju šolskih knjig. Po eni od teh, odlični, sem poučevala tudi jaz. Kakšen spomin imate na tista viharna tržaška leta, polna ideoloških sporov in politične napetosti? — Kateri je bil Vaš osebni prijateljski krog?

V Trst sem prišel decembra 1947 in ostal do novembra 1955. Prijatelj Vršaj mi je sporočil, da bi se morda došlo mesto v šoli, naj poskusim. Izposodil sem si denar in prišel iz Rima v Trst. Čeprav geograf, sem predvsem učil zgodovino. »Geografijo lahko uči kdorkoli«, mi je trdil nadzornik. Za učitelje in profesorje geografije sem pisal knjige. Dobre in slabe. To so bili le pionirski poskusi.

Moje pisanje? Začel sem zelo zgodaj. Nedavno sem odkril, da je bilo mojih prvih deset vrstic tiskanih, ko sem bil 12 let star. Pisal sem v gimnaziji, — tudi v Kremžarjev zbornik. Rad bi se naučil pisati. Da bi znal tako uporabljati besede, kot jih je prijatelj Jože Šmit ali Marjan Tršar. V tržaških letih sem bil premalo 'literaren' in nisem imel kaj nuditi »kulturi« pri radiu ali kje drugje. Le inženir Sancin me

je naprosil, da sem za radio pripravil nekaj neliterarnih referatov. Argentinska Kulturna Akcija me ni sprejela med svoje člane do leta 1985, ko sem jih končno pregovoril, da so ustvarili tudi oddelek za družbene vede. Več sem začel pisati v Ameriki. Predvsem zato, ker se mi je zdelo, da je treba kaj povedati. Nagovarjal sem znance, naj oni. Ker niso, sem začel sam. To še danes. V zadnjih letih sem postal kronist in pišem spominske osmrtnice. Da se ne pozabi.

Leta v Trstu so bila najbogatejša doba mojega življenja. Viharna, ujeti smo bili v majhen prostor, brez potnih dovoljenj; vedno si moral biti pazljiv. Vrat nisi odpiral neznanцу, nekaterih mestnih delov si se ogibal. Najtežje je bilo prenašati ignoriranje. Le primer: z Andrejem Budalom smo si bili precej let kolegi na gimnaziji. Poznal sem njegovo prijateljstvo z mojim očetom, vedel za njegovo življenjsko pot, doma smo hranili njegova pisma iz Benetk. Leta sva hodila drug ob drugem. Molče. Bil sem pač sin vojnega zločinca... Sina Gojka sem pregovarjal, da bi se rad pomenil z njegovim očetom. O goriških letih pred prvo vojno. Ko sem odhajal v Ameriko, mi je Gojko sporočil: »Oče bi bil pripravljen«. Pa sem odšel in se nisva nikdar več videla in pogovorila.

Strpnosti je bilo malo. Tudi jaz je nisem poznal. Bilo pa je mnogo predanosti šoli in učenju. Šolskih knjig ni bilo, pa smo jih pisali. Iz honorarja za prve knjige sem si kupil pisalni stroj. Še danes ga imam, s slovenskimi črkami. Težko smo šli iz Trsta: Vinko Vovk, žena Tilly in jaz. V nejasno in neznano Ameriko.

Danes dajete vtis samozavestnega državljana velikih Združenih držav. Vse kaže, da ste se v Ameriko perfektno vživel. Ali pa je bila Vaša pot morda težka? Bi

Tilly in Jože Velikonja, pokopališče v Soteski, sept. 1990.

*Številna družina
Velikonja: ob materi
na desni sin Jože.*

nam orisali njene etape, tja do današnjega Seattla ob Pacifiku, kjer poučujete na univerzi!

Sem državljan Združenih držav, svoje druge domovine; koliko zavesten in ponosen, je pa drugo vprašanje. Skušam biti del kulturnega, socialnega in političnega sveta Amerike, vendar sem še daleč od tega, da bi bil to povsem moj svet. Veljam za Amerikanca, ko sem v Evropi, za tujca, ko sem v Ameriki. Moj jezik me izdaja.

Amerika je čudovita dežela, kot so tudi Amerikanci; je pa tudi brezobzirno groba in uničujoča. Možnosti obstajajo, a si jih moraš marsikje sam odpreti. Nihče Ti jih ne ponuja.

V Ameriki sem začel kot marsikateri emigrant: kot delavec v tovarni. Ob Mausarju in Bonuttiju, ob generalu Prezlju in stotini drugih. S to razliko, da sem po dveh letih odskočil. Zame je bilo nesprejemljivo, da bi to bilo vse, kar človek utegne doseči v Ameriki. S prihranki sva šla z ženo v Chicago na univerzo. Od tam sem po dveh letih začel svojo univerzitetno pot preko univerze v Južnem Illinoisu, s kratkimi preskoki v Wisconsin in na Yale, končno do Seattleja. Tja sem šel zaradi programov o Vzhodni Evropi, ki danes usihajo. Že 27 let sem delček tega provincialnega sveta ob Pacifiku.

Bi nam orisali območja, v katera se je razmahnilo Vaše znanstveno delo? Bi povedali kaj o svojih znanstvenih publikacijah, o znanstvenih kongresih in simpozijih, ki ste se jih udeležili, tja do Leningrada? Seveda v obrisih, saj samo naštevanje tega, kar obsega Vaše delo in delovanje, napolnjuje v *Primorskem biografskem leksikonu* pet gostih stolpcev...

Resno delo, ki me še danes zajema, se je začelo s povabilom, da bi prišel na italijanski geografski kongres v Trst leta 1961. V tisti Trst, kjer na univerzi pred leti nisem bil dobrodošel. Napisal sem referat o italijanski emigraciji; kmalu nato sem objavil bibliografijo o italijanskih vseljen-

cih v Ameriki, nato nove študije. Lotil sem se Italijanov, v mislih sem imel Slovence. Kaj imajo skupnega. Zato v zadnjih letih zasledujem oboje. To me je tudi pripeljalo v Kolorado.

Zavzet sem predvsem v pionirsko odkrivanje in zbiranje dokumentacije. Dokler je še mogoče. Zato sem prepotoval tisoče milj, posebno po ameriškem zapadu, iskal sledove po arhivih, po cerkvah in sodiščih, v telefonskih seznamih in po zapuščenih pokopališčih. Kaj je vodilo naše ljudi v ta svet? Kaj so vedeli o njem? Kaj so v njem ustvarili? Prav zato me je pot vodila tudi v Buenos Aires, kjer naj bi »slovenska skupnost bila povsem drugačna«, a te bistvene drugačnosti še nisem odkril.

Na kongrese hodim, če imam kaj povedati, in zato, da srečujem kolege. Osebni razgovor, stisk roke ob kozarcu piva, vedrenje v nevihti v neznan deželi, to je mnogo pomembnejše kot »znanstvenost«. Znanstvenost bo tiskana, če je je kaj. Osebni stiki so nenadomestljivi. Povabili so me v Varšavo in Krakow, v Verbanijo in Firenzo, v Budimpešto, v Montreal in v Buenos Aires; končno tudi v Zagreb, Maribor in Ljubljano. Za emigrantske študije se pa sučem med Seattlejem in Staten Islandom, Minneapolisom, Rimom in Ljubljano. To je pač del mojega poklica.

Specifična veja Vašega znanstvenega ukvarjanja je raziskovanje naselitvenih valov evropskih priseljencev v Ameriko, še posebej italijanskih. Seveda pa Vas srčno najbolj zanima preteklost slovenskih naseljencev. Ko sva bila pred leti z možem v Koloradu, ste naju le za nekaj tednov prehiteli, ko ste se oglasili pri naših prijateljih Mencinovich ob raziskovanju nekdanje važne slovenske naselitvene postojanke v Pueblu, saj obstaja na tamkajšnji univerzi »Gornikov muzej« z dragocenim slovenskim gradivom. Ste torej strokovnjak za področje naseljevanja. Zanimalo bi me nekaj podatkov: koliko Slovencev se je naselilo v Ameriko do danes; kje so bile največje koncentracije našega življa in kje so danes; ka-

Oče, pisatelj Narte Velikonja.

ko so se Slovenci izkazali; kako so se zadržali glede asimilacije in se družbeno afirmirali v primeri z drugimi naseljenci (Hrvati, Nemci, Italijani, Ukrajinci...)? Boste (ali ste) izdali kako študijo o ameriških Slovencih? Moj stric (malce tudi pisatelj) Frank Tavčar je pisal o Slovencih v Wyomingu, kjer je živel, kot sem odkrila v Gornikovem muzeju v Pueblu...

O slovenskih naseljencah je precej znanega, a mnogo še nedokumentiranega. Objavljene številke o Slovencih v Ameriki so običajno previsoke. Visoke številke navajajo vse narodnosti. Če bi sešteli vse, kar navaja vsaka narodnost, bi moralo biti danes v Ameriki vsaj dvakrat toliko ljudi, kot jih je. Ni verjetno, da je v Ameriko v vsem selitvenem obdobju več kot celega stoletja prišlo več kot 300.000 ljudi slovenskega rodu. Številke so pogosto višje, ker izhajajo iz števila vstopov in so tisti, ki so večkrat prišli, šteti večkrat.

V letu 1980 je 126.463 ljudi navedlo, da so slovenskega pokolenja. Polovica (62.876) teh je mešanega pokolenja, zato so bili šteti tudi v drugih etničnih skupinah. Biološko je število seveda mnogo večje, a kaj pomeni, če je nekdo slovenske krvi, pa za ta rod ne ve ali pa mu ni do tega, da bi zanj vedel. To ni zlonamerno, to je pač tok življenja v novi svet.

Da obrnem razpravo: le pogledjmo, kaj vse je to majhno število ljudi slovenskega rodu doseglo in ustvarilo v Ameriki!

Gornikov arhiv v Pueblu bi univerza rada komu prepustila. V Pueblu samem po smrti Gornika ni dovolj zanimanja. Največja koncentracija ljudi slovenskega rodu je v Clevelandu; sledita mu Pittsburgh in Chicago, nato Milwaukee, Železno področje Minnesote in malo za njimi Pueblo v Koloradu: torej v krajih, kamor so prišli prvi Slovenci pred dobrimi sto leti. Kulturno so se najbolj ohranili tam, kjer so bili izolirani in kjer jih je bilo dovolj, da so lahko kulturno delali.

Da bi pisal študijo o Ameriških Slovencih? Resne zgodovine še ni mogoče pisati, ker še niso zbrani in obdelani osnovni dokumenti o njej. Opisujem drobce, zbiram dosegljivo dokumentacijo. Premalo, ker me vežejo druge naloge. Tudi zato, ker je arhivsko gradivo malokje dostopno, če sploh obstaja. Slovenski ljudje so nezaupljivi. Posebno do Slovencev. V Pueblu so mi Slovenci odprli vrata šele potem, ko sem bil dobrodošel na tamkajšnji univerzi, ko sem sodeloval pri ameriških razpravah o etničnih problemih. Marsikje so mi že zagotavljali, da arhivskega gradiva ni, četudi je bilo dostopno mojim ameriškim kolegom.

Imate tudi lastno družino. Kdaj ste si jo ustvarili? Bi nam povedali kaj o svoji ženi in otrocih? Imate sina, ki je že znamenit glasbenik. Kaj bi povedali o njegovi umetniški karieri?

Moja žena Tilly Rus je poučevala angleščino v Trstu. Tam sva se spoznala in poročila. V Ameriki so se nama rodili trije otroci. Marija je pravnica v pravnem oddelku federalne vlade v Washingtonu; Peter je oboist in skladatelj, profesor na univerzi v Zapadni Virginiji; Marko, najmlajši, je končal magisterij iz javne uprave in je zaposlen v prometnem oddelku države Washington. Peter niha med glasbenim delom koncertnega oboista in skladateljem predvsem kompjuterske glasbe. Igral je v simfoničnih orkestrih v New Yorku, Pittsburghu, Chicagu, zadnji čas več v manjših ensemblih. Pot v svetovni glasbeni svet je počasna in težka.

Kakšne spomine imate na svojega očeta, pisatelja Narteja Velikonjo? Vse kaže, da ga ni toliko revoltiral komunizem v Osvobodilni fronti, ampak njen terorizem, njeno prelivanje krvi. Kaj menite? Ali danes že veste za njegov grob?

O očetu ni lahko govoriti. Jaz sem ga predvsem spoznaval po njegovi smrti. Spoznaval kot globoko zasidranega misleca, iskalca novih doživetij, pisca izrednih sposobnosti, ki pa je bil prehitro zajet v mnogovrstno kulturno delo in odgovornosti, pa je komaj štiridesetletnik zbolel in si ni nikdar več opomogel. Njegovo pisanje je usahnilo in se zaiskrilo le še enkrat ali dvakrat.

Od očeta smo se naučili, da ni nič nedosegljivo, če si pripravljene za to tudi kaj žrtvovati. Da so vse poti odprte, ne lahke, le odprte. Če ne gre prvič, bo šlo drugič; če ne takrat, pa morda, ko poskusiš stotič.

Nebogljeno telo upognjenega mladega starčka — saj mu je bilo komaj 54 let, ko je omahnil pod streli na strelišču na Dolenjski cesti. Pokopan je neznano kje.

S Pregljem, prijateljem iz goriških let, sta delila podobno življenjsko usodo pohablencev. Za očeta je njegov ustvarjalni vzpon trajal dvajset let, od 1913 do 1933. Posebno mlajšim bratom in sestram je ostal v spominu le kot invalid. Jaz sem ga še poznal kot zdravega človeka: bil sem star deset let, ko je zbolel.

Živite v Seattlu v državi Washington na skrajnem zahodu ZDA. Kakšna pokrajina je tam? Imate kaj gora, gozdov in jezer, ki bi spominjali na Slovenijo? Ali dosti hodite v naravo?

Seattle in pokrajina, razprta med oceanom in visokimi Kaskadskimi gorami, brez poletne vročine in hudega mraza, sneg nas zasuje vsakih nekaj let. Gozdovi in jezera,

ogromna nenaseljena področja, z domačimi Indijanci, z dalmatinskimi ribiči in stotisoči novih vseljencev, bodisi zaradi vabljive pokrajine, bodisi zaradi rastoče letalske in kompjuterske industrije. Pokrajina je podobna slovenski, le da je manj poseljena. Zato je nevarna in zapeljiva. Narava je krog nas: na vrtu za hišo, v soseščini. Ven hodimo malo. Ko so bili otroci majhni, smo bili z njimi na orkestrskih vajah, na plavalnih tekmovanjih, na vsakovrstnih obveznostih; zdaj so zdoma, mi se pa držimo dóma. Prvega in edinega, ki smo ga kdaj imeli.

Kakšno prihodnost napovedujete poplebiscitni Sloveniji? Se Vam zdi perspektiva njene polne državne samostojnosti realna?

Za nas po svetu je enotna Jugoslavija umetna stvaritev in bi bila samostojna Slovenija le zunanje priznanje obstoječe realnosti. Seveda to ne bo šlo brez cene. Za naše otroke in za večino tukaj rojenih otrok slovenskega rodu je Jugoslavija le političen pojem ki jim je podobno tuj, kot je vseh drugih 160 držav na svetu. Slovenci preveč sprašujejo, kaj bo kdo rekel, če se ostvari samostojnost. Naj reče karkoli: če Slovenci hočejo samostojno državo in so pripravljeni plačati ceno, jim je nihče ne bo mogel odvzeti. Ali ni že Cankar pisal o tem? Če tega niso pripravljene tvegati, bodo še dolgo čakali na dovoljenje. Revolucionarne spremembe ne morejo čakati na odobrenje od tistih, proti katerim gre upor.

Na Raški planoti blizu Plevlja 1973.

Kaj se Vam zdi revija *Mladika*, kolikor ji utegnete slediti? Kaj bi pokritizirali v njej? Bi si v njej česa posebej želeli?

Mladika mi je silno draga od vsega začetka. Predvsem zato, ker iz nje sije up v bodočnost: vanjo pišejo vse generacije — od najstarejših, ki so jo ustvarile, do najmlajših, ki šele poskušajo. Kljub ideološki pobarvanosti ni priganjaška. Bila je prva revija, ki je sprejela glasove 'od daleč'. Da je na dobri poti, se kaže tudi v tem, da je obstala, ko so druge revije zacvetele in usahnille, skromnejša *Mladika* pa še vedno živi in ji ni treba spreminjati v začetku izbrane poti.

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da je bil znani p. Roman Tominec, ki je pred kratkim umrl, v prvih povojnih časih v enem letu poklican 65krat (petinšestdesetkrat) na Ozno zaradi verouka...
- da prenovljena slovenska Komunistična partija — Stranka demokratične preнове — šteje zdaj 25.000 članov...
- da je II. del *Stalinistične revolucije* Staneta Kosa zdaj v tisku na Koroškem...
- da je bil 21. decembra 1990 v Buenos Airesu ustanovni občni zbor SLOVENSKO-LATINSKOAMERIŠKE TRGOVSKE ZBORNICE, v katero se je včlanilo 42 slovenskih podjetnikov in profesionalcev...
- da bo Švedska letos praznovala stoletnico rojstva svojega nobelovca, pisatelja Pära Lagerquista...
- da je slovenska gimnazija v Celovcu zbrala za Kurde 35.000 šilingov...
- da je italijanski podjetnik Gavino Manca, član Confindustrie, prevedel delo latinskega filozofa Seneke *De tranquillitate animi* (*O dušnem miru*)...
- da je dr. Vekoslav Grmič — kot dokumentira Ljerka Bizilj v svoji knjigi *CERKEV V POLICIJSKIH ARHIVIH* (str. 15-17) — po romanju slovenskih duhovnikov v Rim v oktobru 1979 na obisku pri Mitji Ribičiču zelo neugodno govoril — on, kandidat za mariborskega škofa! — o papežu Janezu Pavlu II. (*»človek, ki se bolj ukvarja s politikom kot s teologijo, ki nastopa triumfalistično, hoče narediti vtis Boga na zemlji, govori dvoumno...«*)...
- da je univ. prof. Andrej Capuder, eden od voditeljev Slovenskih krščanskih demokratov in minister za kulturo v Demosovi vladi, izdal pri Slovenski Matici roman *ISKANJE DRUGEGA*...
- da sta v soboto, 15. maja, na slovesnosti ob lipi sprave na ljubljanskih Žalah skupaj dvignila slovensko zastavo partizan in domobranec...
- da nekateri poslanci slovenske skupščine razmišljajo o predlogu, da bi za dan vstaje slovenskega naroda proglasili 13. maj, dan, ko je na Mali gori pri Ribnici padel tigrovec Danilo Zelen...

Gallusov koncert - izjema ali lekcija za bodočnost?

Za koncert, ki je v Trstu, Gorici in Čedadu potekal pod geslom »Gallusovo zvočno bogastvo«, je bilo v vseh komentarjih rabljenih veliko presežnikov: čudovito, enkratno, veličastno... Pri tem je koristno omeniti pismo g. Aleksandra Furlana v Primorskem dnevniku dne 22. maja. G. Furlan namreč pravi, da je »edino v združitvi ljudi, zamisli in moči« možno, »da Slovenci pokažemo nekaj lepega in kvalitetnega«. S to trditvijo se seveda lahko samo strinjamo, in ne samo glede področja zborovske glasbe. To je preprosta resnica, ki velja tudi za našo šolo, naše gospodarstvo, našo politiko.

Slovenci smo že prevečkrat zamudili priložnosti, da bi se pred italijanskimi sodržavljanji in — kdajpakdaj — tudi pred širšo evropsko publiko prikazali v čimboljši luči. Naša zamejska politika pa zaradi razdrobljenosti, strankarskih in tudi osebnih interesov ni kdovekako uspešna. Zavedajmo se, da je naša bodočnost edinole v kvaliteti: čim višja bo kakovostna stopnja, s katero se bomo na raznih področjih predstavili svojim italijanskim sodržavljanom, tem bolj bomo upoštevani in spoštovani. Če pa tega ne uspemo doseči ločeno, moramo nujno združiti sile. Gotovo je našim ljudem dovolj plehkobe, v kateri se preveč časa ziblremo.

Zamejski zagovorniki JLA

Vodstvo Jugoslovanske ljudske armade je s svojim zadržanjem odprlo oči — upamo — še zadnjim nedoločenim. Zgovoren je tudi primer, ki ga je zabeležil list Famiglia cristiana v nekem članku o Jugoslaviji: pri Kijevu (Kninska krajina), kjer živijo Hrvati, so topovske cevi tankov JLA obrnjene proti vasi, pri Borovem selu pa, kjer živijo Srbi, so tanki svoje cevi obrnili v nasprotno smer od vasi: »bratstvo in enotnost« pač. V istem članku je objavljena tudi izja-

Spomini na Plečnika

Inž. arh. Vinko Lenarčič

Plečnik je prihajal v šolo vsak dan in bil v risalnici ali v svojem ateljeju od osmih do dvanajstih in od dveh do šestih. Izjeme so bile redke. K obrtnikom je hodil po navadi pred osmo uro. Prav tako je bilo ob nedeljah, kar sem že opisal. Sam je rekel, da je v nedeljo popoldne rado dolgčas in naredimo najbolje, če gremo s punco na sprehod.

Pozneje je bil popoldne v nedeljo vedno doma in se je zadrževal pri cveticah, še pozneje popoldne sploh ni šel v šolo.

V šoli je šel od mize do mize in redno sedel. Če ni, je položil desnico na študentovo desno ramo in se sklonil, da vidi, kaj dela. Da bi študenta čisto prezrl, da bi šel mimo njega, se je zgodilo

redko in je bilo slabo znamenje. Kako dolgo se je zadržal, je bilo v glavnem odvisno od študentovega dela, pa tudi od študenta samega. Ko je Plečnik tako sedel, je risal, skiciral in rad istočasno govoril, bodisi da je razlagal, kar je risal, bodisi da je filozofiral ali povedal zgodbo. Tudi duhovite, a vedno dostojne dov tipe je rad pripovedoval. Mnogokrat se je pri tem česa domislil, kar je hotel povedati vsem študentom. Tedaj je vstal, se naslonil na rob mize, ki je morala stati čimbolj v sredini risalnice (pozimi se je naslanjal na rob počii) in povedal, kar si je zamislil. Dokler je predaval nauk o slogih, kar je kmalu opustil, je zadevo vedno najprej prostoročno narisal, nato pa stoje razlagal. Skript ni imel, pač pa majhno knjižico.

Cenil je in rad poslušal lep govor, čeprav je rekel, da arhitekti nismo možje besede. Potrdil je to z Goethejem: »Künstler schaffe, rede nicht!«¹ Ko je nekoč prišel z neke seje, je rekel, da je eden profesorjev govoril kot kak rimski senator in pristavil: »Pozna se mu, da je jurist in po poreklu Hrvat! Ti znajo govoriti. Ko sva se pogovarjala s Kosto Strajničem, sem imel vtis, da se je naravnost opajal nad lastnim govorom in izražanjem. Slovenci ne znamo tako govoriti, a temu ne more biti kriv jezik, ki je lep in ima bogat besedni zaklad. Da pa skoraj moramo reči »šev« namesto »šek«, »biv« namesto »bil«, mi pa ni všeč. Na Štajerskem so v vlak stopile preproste kmetice in čisto neprisiljeno govorile »prišel«, »videl« itd. In ne veste, kako lepo jih je bilo poslušati.« Opozoril nas je, naj opustimo v zadregah zategnjeni goitni »a« in »pa«, temveč naj raje molče premislimo nadaljevanje.

Rekel je: »Ljudje bi samo govorili, kdo bo pa delal?« Vendar je kljub temu, da je veliko delal, tudi veliko govoril, in so se mnogi nad tem spotikali. Mar je bil res nedosleden? Ne! Ni rad govoril, ampak je samo veliko govoril. Da ni rad govoril vem, ker je sam tako rekel, ker javno ni-

Še ena fotografija arh. Jožeta Plečnika iz zapuščine avtorja teh spominov, arh. Vinka Lenarčiča. Posneta je bila leta 1937.

nikdar govoril, ker za razgovor nikoli ni iskal prilike in ni hodil na obiske. Zopet pa vem, da molčeče družbe ni maral in je bil zato v družbi vedno zgovoren. Če ste bili pri njem na obisku, je govoril v glavnem on, ali kakorkoli onemogočil mučno tišino. Zakaj je torej nam študentom toliko govoril, več, kot smo bili vajeni pri kateremkoli drugem predavanju?

Začnimo, kot smo vajeni.

Ali smo ga radi poslušali? Ali smo se pri tem dolgočasili? Ali smo pazljivo sledili in si skušali čimveč zapomniti? Da! Samo tako je bilo. Ali je Plečnik to vedel? Kako da ne! Saj je lahko videl, kako smo se obnašali, na naših obrazih, po naših vprašanjih. Sam je rekel, zlasti če je prišel s potovanja: »Vem, radi bi, da bi vam kaj povedal!« Rekel je tudi: »Moja sestra Marička mi je rekla, da moraš otroku samo govoriti, pa bo rad pri tebi. Kako naj se otrok nauči govoriti, če mu sam ne boš govoril? In je vseeno, kaj mu govoriš, te bo že sam vprašal, če česa ne razume ali ga kaj posebno zanima.«

Prej sem povedal, da je Plečnik skoraj veroval, da ima vsakdo čut za lepoto, ki ga je treba samo obuditi. Hotel nam je pokazati svojega in s tem obuditi našega. Predobro je vedel, da sama arhitektura, četudi pred našimi očmi ustvarjena, ni dovolj, da je treba še mnogo razložiti, povedati zakaj, skratka, podučiti študenta v najglobljem pomenu besede. Mnogo je govoril o lepoti umetnosti, duhovitosti, občutku itd. Prav tako tudi o umetnikih, in to prav o vseh panogah umetnosti. Kaj umetnost pravzaprav je, tega Plečnik ni povedal. Spominjam se, a tega je že davno, nekaterih njegovih besed: »Umetnost je nekaj velikega, globokega. Umetnik zbudi v človeku občutek čudnega spoštovanja, skorajda strahu. Umetnik venomer nekaj misli. Naši ljudje radi govorijo o posebnosti, da nekaj tuhta. »Veste, od kod pride ta beseda? Vom dichten! In pesnik res očitno bolj kot drugi umetniki nekaj misli, v mislih ustvarja, torej tuhta.

Umetnik je sam na svetu, je nekaj božjega v njem, drugače kot sicer pri človeku. Poeta nascitur!² Jaz zase nisem nikoli rekel, da sem umetnik, temveč pravim, da sem v službi umetnosti. Slovenci in vobče Slovani nimajo pravega razumevanja za arhitekturo, ker je morebiti naš slovanski duh drugam usmerjen...«

Naravnost užaljen je gledal lepe sestavne dele naših oltarjev po sobah in zasebnih vilah. Rekel je: »Po cerkvah je zraslo na mestu starih oltarjev tolikanj modernega kiča! Zato je kriva napačna in topogledno pomanjkljiva vzgoja duhovskega stānu, odn. naraščaja, ki je večji del kmečkega porekla. Nihče mu ne odkriva prave lepote in mislijo, da je dovolj, če znajo latinsko. To znam tudi jaz!« je ogorčeno pristavil.

Da, Plečnik je hotel posebno nas, študente, sicer pa vse naše ljudi, pripraviti do tega, da bi znali opaziti, občutiti in nazadnje vzljubiti res pravo umetnost. »Wagner je rekel: Arhitektura je krona umetnosti«, je dejal, »do velikih arhitektur pride le, če so vsi sodelavci umetniki, pokorni arhitektu, kot se pri orkestru vse pokorava dirigentu«. In še: »Za realizacijo arhitekture sta nujno potrebna dva človeka, to sta naročnik in arhitekt kot projektant. Vsak tretji je odveč, če ne celo škodljiv. To je nekam tako kot pri rojstvu otroka!« Zato ni hotel sodelovati z odbori, komisijami itd.

Kadar je videl našo malodušnost, nas je potolažil in rekal, da smo, da moramo biti gnoj zemlji, da bo mogla roditi umetnike, arhitekete. Napisal je, da brez tradicije ni umetnosti in da kolektivno čutenje izraža domovino. »Michelangela in njegovo kupolo so rodila stoletja«. To je bilo njegovo temeljno spoznanje. Zato je učil tako, da je dal iz sebe vse, kar je vedel in znal in mogel. In vse to le zato, da bi tudi mi vedeli in znali, kot ve on. Videl je, kako so nekateri ljubosumno čepeli na svojih

va nekega Istrana italijanske narodnosti, ki služi vojaški rok v JLA prav v Krajini: slednji komaj čaka na 26. junij, ko bo Slovenija razglasila svojo samostojnost. Je namreč Koprčan in pravi, da bo, ko bo postal slovenski državljan, slekel vojaško suknjo in da ne bo tako imel več opravka z »mafijo jugoslovanske vojske«, kot jo sam imenuje. Če temu dodamo mariborske dogodke in druge provokacije po Sloveniji, postane slika jasna tudi za tiste, ki so bili do sedaj še v dvomu.

Pri vsem tem pa ni mogoče pozabiti polemike, ki je pred časom nastala zaradi nastopa Tržaškega partizanskega pevskega zbora v čast JLA. Predstavnike TPPZ in druge posameznike, ki so v tistih dneh vztrajno branili jugoslovansko vojsko in »ideale«, iz katerih je zrasla in ki jo (po njihovem mnenju) še vedno vodijo, bi radi vprašali, kaj mislijo sedaj. Do tega trenutka se še niso javno oglasili. Mi pa bomo osvojili stališče tistega istrskega vojaka: JLA je namreč — preprosto rečeno — mafija. Je TPPZ še vedno pripravljen peti njej v čast? So znani in manj znani posamezniki še vedno pripravljeni jo zagovarjati in podpirati?

Slovenska prosveta
in Zveza slovenske katoliške
prosvete

razpisujeta

XVII. tekmovanje
zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1991. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

Fotografski natečaj

Uredniški odbor MLADIKE razpisuje natečaj za fotografije (po možnosti črnobelega) za naslovno stran revije. Namen natečaja je odkrivati nove talente. Tematika ni obvezna, vendar naj ustreza značaju revije (narava, okolje, letni časi, etnografija, naši spomeniki, naši prazniki).

Nagradni sklad predvideva: 100.000 lir nagrade za prvo mesto, 50.000 lir nagrade za drugo mesto in več odkupnih nagrad po 30.000 lir.

Oblika izdelka naj odgovarja prostoru, ki je odmerjen sliki na naslovni strani MLADIKE.

Izdelke (največ tri za vsakega udeleženca) naj prijavitelci pošljejo na naslov: MLADIKA, »Fotografski natečaj 1991«, ul. Donizetti, 3 - 34133 TRST-TRIESTE, do 31. decembra 1991.

Izdelke bo ocenila komisija, ki jo sestavljajo Marjan Jevnikar, Marjan Slokar, Edi Žerjal in Sergij Pahor.

Zahodna diplomacija proti osamosvajanju

Sumili smo, da slovenski državi ne bo lahko doseči prepotrebnih priznanj velesil, sosednjih držav in mednarodnih forumov. Diplomatsko kolesje s svojo vztrajnostjo in utečenostjo odbija vse tujke kot nevarne elemente. Razumemo lahko tudi, da slovensko in hrvaško osamosvajanje pomeni lahko nevaren zgled za države, ki imajo v sebi kal secesije. Ob pribaltskem primeru so se zahodne sile obnašale sebično, vendar tudi odmaknjeno in hladno, na Balkanu pa hočejo držati pri življenju državo, ki v sedanji obliki obstati ne more, še posebno ob takem mešanem komunistično-demokracičnem sistemu, v katerem prevladujejo levantinska miselnost in navade. To nas ni niti po-

domislicah in idejah, zato je vzkliknil: »Ne skrivajte svojih domislic, ne zaklepajte jih v svoja srca, nikdar in nič ne bodo obrodile in vi ne boste imeli ničesar od njih. Izpraznite si srce in glavo, naredite prostor novim idejam in mislim, ker sicer boste zakrknili!« Ali se more človek, in to umetnik, še bolj odkriti? In Plečnik je tako delal, tako učil. Mi vemo, ker smo videli, in slišali, da je Plečnik svoje misli, spoznanja, celo najbolj nedoumljiva hotenja nesebično, širokogrudno, naravnost zatajeval se razsiral in razdal zlasti mladini, in to sila previdno.

»Vi ne veste, kaj je mladost, kaj pomeni biti mladenič s poljubom muze na čelu, kot je rekel Mahnič! Poznate pogovor, da je neumno učiti starega konja dirjati. Drugače je z ognjevitostjo, navdušeno in hotenja polno mladino, ki že ob besedi vzplameni in se zažene, »kot bi ji petardo nekam spustil«, tako pravi moj brat Janez«. Plečnik ni maral sentimentalnosti, kaj šele cmeravosti. Zapel si ni nikoli nobene, požvižgaval pa si je mnogokrat, zlasti koračnico iz Aide. Če je bil študent vesele narave, ga je imel že zato rad. Takega, ki mu ni maral slediti in je samozavestno vztrajal in delal po svoje, je odklanjal. Ko se je stolica razdelila, je bilo za Plečnikovo odločitev važno samo to. Omenil sem že: »Ne vem, kaj išče ta človek pri meni? Saj vse zna, saj vse ve, nimam mu res kaj povedati. Das ist ein gemachter Mann«. ³ Zato moram popraviti svoj zaključek: Plečnik je imel rad tisto mladino, ki je bila dovzetna za tisto, kar je on učil, ki ga je poslušala in skušala tako delati. Taki mladini je prvenstveno razdal svojo starost, svoj mir. Pri tem se je ravnal po sv. pismu. Smelo rečeno?

Omenil sem že, da je rekel: »Zakaj pisano je, da človek ne more dvema gospodoma služiti« itd. Dalje: »Klasična filozofija je pozvala: Spoznaj samega sebe! Poslušajte, to je težka naloga, da ne rečem najtežja, nemogoča. Jezus pa je rekel, da se moramo odpovedati samemu sebi, vzeti vsak dan križ nase, potem pridimo in hodimo za Njim! Pomislite, premislite, to je največja zapoved! Kdo to more?«

Povedal sem že o Očenašu!

Imel je »Damenfeder«⁴, držalo je bilo iz silno lahke roževine. Ko ga ni bilo, sem ga vzel iz njegove mize in risal. Plečnik pride in vidi. Začel sem se opravičevati, on pa: »Ne opravičujte se, dragec, saj vendar veste, kar je moje, je tudi vaše. Vam je vseč?«

»Silno«, odgovorim, »kupoval sem ga, pa ga nisem našel!« »O, zastonj, ta je še z Dunaja. Če hočete, ga kar vzemite, vam ga dam za šenk«, in se je nasmehnil. Potem, ko je dolgo skiciral varianto za varianto, je končno rekel: »Poglejte, vse sem vam dal, kar vem in znam«.

»Pisano je, ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe! Vprašam vas, kdo to more, kdo to dela?«

Bili smo v gostilni. Plečnik izve za dogodek, ki ga je povzročil pohlep po denarju, in zaključi: »Gospod direktor, jaz vidim edino rešitev v prostovoljnem uboštvo: Pojdi in prodaj vse, potem pridi in hodi za menoj!« Plečnik, kot ponavadi, ni natanačno citiral, pa sem dopolnil: »Gospod profesor, važno ste izpustili!« »Kaj?« »Vse, kar imaš, in prodaj ubogim!« »Zakaj!« vpraša Plečnik. »Marsikdo bi lahko prodal vse, vzel denar in šel za Njim!« Ko smo se ločili in sva šla sama proti njegovemu domu, mi je rekel: »Dobro, predobro ste povedali, samo, da bi ne bilo zamere!« Potenciral sem, jasno, to, kar je hotel povedati Plečnik.

Toliko za sedaj, kar je Plečnik citiral iz svetega pisma. Kje so njegova dejanja? Življenje?

Plečnik je postal znan že v Ljubljani, saj smo slišali, kako je bil pohvaljen in nagrajen. Dunajska leta pa so bila pravi slavospevi. Če ne bi bil zaveden Slovenec, bi bil Wagnerjev naslednik. (Čudno se sliši, ampak umirjeni Plečnik je v mladosti pobesnel, če se je kdo spotikal nad njegovo narodnostjo. Biti je hotel vedno in povsod dostojen sin svojega

čenca v Tivoliju, ter 11. oktobra sv. Kvirina, mučenca v Le Vexinu. V celi Italiji nosita le dve naselji ime *San Quirino* in obe sta v Furlaniji (TAGLIAVINI I,95).

Po legendi iz 13. stol. je Kvirin, sin prvega krščanskega cesarja Filipa Arabskega, postal škof v Lavriaku, pozneje v Ogleju, in opis njegove smrti spominja na škofa in mučenca iz Siscije (Siska). Sv. Kvirin iz Siscije je najbolj pozen mučenik v zahodnem Iliriku (I.308). Kot zgoden dokaz njegovega čaščenja v Ogleju je upoštevatelj relikvarij iz Gradeža iz 5. stol., na katerem je prikazan Kristus med apostoloma Petrom in Pavlom ter petimi svetniki: ti so Kvirin iz Siscije, Latin iz Rima ter trije Kanciji (BRATOŽ 178, 179, 198, 211).

Zgodnje češčenje sv. Kvirina iz Siska v oglejskem patriarhatu je dovolilo temu imenu, da ga zasledimo še danes v furlanskem in slovenskem imenoslovju. V krajevnem imenoslovju sta v neposredni bližini jezikovne meje Sv. *Kvirin*, it. *S. Quirino*, cerkev med Špetrom in Mostom (ZEM-LJEVID 1974 E7, ATLAS 0), ljudska imenska oblika se glasi *Škurin* ali *Škurinac* (ZUANELLA 1988/19), in (cerkev) *S. Quirino di Cormòns* (ZEMLJEVID 1974 E9, ATLAS 0) zahodno od Krmina; v ATLASU je nedaleč od etnične meje zaslediti še zaselek (oz. cerkev) *Sv. Kvirin* pri Desklah (119/B2). Svetniško ime se pojavlja le v italijanski imenski obliki *Ponte S. Quirino* na Nadiži, ki predstavlja etnično mejo med Nadiško Benečijo in Furlanijo in ponavlja ime prej omenjene cerkve južno od Špetra: slovenska imenska oblika se glasi enostavno *Múost* (ZUANELLA 1981/2). Krajevna imena, ki izkazujejo češčenje tega svetnika, je najti tudi v osrednji Istri med Buzetom in Mirno v štirih krajih, ki spadajo že na področje Hrvatske (ATLAS 211:0).

Osebnost ime je odsotno v virih iz poznega srednjega veka na slovenskem Zahodu (CASTELLO, ČERNJEJSKI RKP idr.) in se pojavlja v Trstu v poznem srednjem veku le enkrat: 1418 *vicedomino Nicolò del fu ser Quir. de Petachiis* (M); enkrat pojav imena pri plemiški družini v času, ko se pojavljajo vplivi učenega humanizma, nam končno le potrjuje odsotnost tega osebnega imena v živi praksi tega časa. Le enkrat najdemo osebnost ime v slovenski ljudski obliki v Nadiški dolini: 1602 *Simon del qm. Curin* v Ofijanu (MISSIO); tudi iz te imenske oblike izpeljan patronimični priimek izpričuje prisotnost imena v ti ljudski obliki le v Nadiški dolini: **Kurinič*, neznan v ZSSP, je bogato izpričan v Benečiji: 1602 *Matia curiniz* v Dolenjem Tarbiju (MISSIO), 1628 *Petri Curinikh* prav tam, 1635 *Stephano Curiniht* pri Sv. Lenartu, 1649 *Heler Querinig*, 1687 *Bartholomaei Curinig* in 1704 *Bartholomaei quarinig*, vsi v Dol. Tarbiju (podatki po ZUANELLA 1988/19). Priimek z epicentrom v Dolenjem Tarbiju je usahnil proti polovici 18. stol., a prvinsko ime *Kurin* je še ohranjeno v hišnem imenu *Kurín*, ta par *Kuríne* v istem kraju. Zuanella, po katerem navajam podatke, izpričuje še v 18. stoletju oltar sv. Kvirina v podtanski župnijski cerkvi.

Iz imenske oblike z manjšalnim formantom *-ec* (narečno *-ac*) **Kurínac*, ki jo razberemo iz krajevnega imena *Škurínac*, je nastal patronimični priimek *Kuriničič* (ZSSP MB, GO, Tolmin), *Querincich* (SPZM UD, Casacco/UD) in je bogato izpričan predvsem v Nadiški dolini: 1599 *quirincigh* v Podutani, 1602 v Dol. Tarbiju (MISSIO), 1620 *Piri Curinciz* v Ofijanu, 1619 *gregor Curinciz* v Barnasu (ZUANELLA *ibid.*); v Benečiji je sicer tudi ta priimek usahnil, a je v Sužidu izpričan od l. 1639 do danes: ZUANELLA domneva, da je v Sužidu priimek avtohtonski, saj je bil v cerkvi Treh kraljev v Sužidu sv. Kvirin češčen kot eden krajevnih zavetnikov.

S tem imenom se ni doslej nihče v osrednji Sloveniji ukvarjal. Imenska oblika *Kvirin* v toponomastiki in hagiografiji je učena, iz latinščine prilagojena navadam slovenskega pravopisa. Ljudske imenske oblike izhajajo vse iz oblike *Kurín*, pri priimkih se poleg te podstave oglašajo še hibridne pisne oblike s podstavo *Quirin-* ali *Querín-*, *Quarin-*: v tem primeru imamo lahko opraviti z ustaljenimi pisnimi konvencijami, ko so cerkvene matične knjige še pisali v latinščini ali, ko je ta jezik nadomestila italijanščina, s prevzemom že ustaljenih priimkovnih oblik; v drugih primerih pa imamo lahko popravek kar z italijanskimi imeni iz tega svetniškega imena ali drugačnega porekla in je zato previdnost pri razlagi nujna.

Priimkovnim oblikam, ki so lahko slovenske ali furlanske, *Querín* (SPZM Števerjan, Spilimbergo), *Quarin* (SPZM Sesto al Reghena/PN) najdemo ustrezno zgodovinsko dokumentacijo v Nadiški dolini (navajam jo po že omenjeni Zuanellovi študiji): 1632 *Georgius Quarín de Vernaso inferiori*. Pogostnejši je priimek, ki je iz tega nastal s formantom *-a* in je s tem sovpadel s številno družino priimkovnih oblik iz hipokoristikov s formantom *-ina*: 1618 *Grigorio Quirina di Vernaso*, 1640 *Antonio Querina*, 1649 *Antonij Curina*, *Stephano Quirini*, 1654 *Jacobi quirina*, 1657 *Stephani Quirina*, 1705 *Marini Querina*, vsi v Barnasu, (LIBRI BAPTIZATORUM S. PETRI, navajam po ZUANELLA op. cit.), 1620 *Marino Quarina de S. Petro*, 1746 *Jacobi Quirina de Vernaso*, 1746 *Stephano qm. Michaelis Quarina de Vernasso* (LIBRI MATRIMONIORUM S. PETRI, navajam po ZUANELLA op. cit.), zunaj Benečije 1718 *Simon filius qdm. Josephi Querina de Caporetto* (prav. tam). Danes je priimek v zgolj pisni obliki *Quarina* doma v špetrski in čedadski občini (SPZM z napačno razlago, ki jo tu popravljam).

Kljub hibridni pisni obliki je tudi priimek *Quercig* (SPZM Čedad), *Quercigh* (SPZM Campofornido/UD), *Quercich* (SPZM Čedad) le slovenski priimek in tu kar citiram Zuanello: »V župniji Prapotno, poleg glavnega zavetnika sv. Ivana Krstnika, častijo tudi stranskega patrona sv. Kurina, saj so do nedavnega nosili v procesiji tudi njegov star lesen kip, ki je pred leti izginil neznano kam. Zato ni čudno, če je nastal na teritoriju praponske fare iz hagonima Quirinus tudi priimek *Quercig/Kverčič*. Ta priimek je osredotočen v bližini Čel (it. *Casali Quercig!*), a se je kasneje razširil po Čedadu in okolici. Nastal je verjetno iz skrajšane oblike *Kver/Quer* s slovenskim formantom *-ičič*«. K temu le pripomba, da nisem priimkovne oblike *Kverčič* našel nikjer, kakor v ATLASU in mikrotoponima *Casali Quercig* (118/B2).

Še pri enem krajevnem imenu moramo za razlago izhajati iz našega svetniškega imena: *Kurínšče*, zaselek pri Kozani v Brdih (ATLAS 139/A1).

Radegundis

Cerkev časti 13. avgusta sv. Radegundo, hčer turinškega kneza in ženo frankovskega kralja Lotarja I., ki je umrla na ta dan l. 587. kot redovnica v Poitiersu. Istega dne praznujejo v Wellenburgu pri Augusti neko sveto Radegundo devico iz IV. stoletja, ki ni bila nikoli kanonizirana, nadalje časti Cerkev 23. januarja sv. Radegundo deklico. Germansko ime *Radegunth* srečamo že od VI. stoletja v latinskih oblikah *Radagundis*, *Radegundis* in je sestavljeno s samostalnikom *radi* 'svet' (v pomenih 1. navset; 2. zborovanje; 3. sredstvo, pomoč) in *gunth* 'bitka' ter pomeni torej »svetovavka v boju« ali »pomoč v bitki« (TAGLIAVINI II,264).

Ime je prisotno izključno v slovenskem krajevnem imenoslovlju pri dveh naseljih: *Št. Radegunda*, nem. *St. Radegund* v Podjuni (KOROŠKA B14) in *Radegunda* pri Mozirju (KLS III,233 do I. 1955 *Sv. Radegunda*; ATLAS 88/B1), pri kateri je še zaselek oz. cerkev *Sv. Radegunda* (ATLAS 88/A1).

Rainerius

Germansko ime *Raganhar*, *Raginhar* je izpričano od konca VI. stoletja in je sestavljeno s samostanikom *ragin* 'svèt, načrt (in predvsem božji sklep)' in *hari* 'vojska', pomeni torej »božjo vojsko, močno vojsko«. Cerkev časti 17. junija sv. Ranierija, puščavnika v Pisi († 1161), 4. avgusta sv. Ranierija, splitskega nadškofa, 30. septembra sv. Rajnerija škofa in 5. novembra blaženega Ranierija iz Areza (TAGLIAVINI I,449).

Osebnost ime ni v poznem srednjem veku izpričano v slovenskem prostoru in za edino osebo z žensko varianto tega imena v Trstu 1396 *domina Rayneria* (CAP CERE II, c.28v.) ne moremo ugotoviti ne porekla ne etnične pripadnosti.

Le pogostnost današnjega priimka *Rainer*, *Rajnar*, *Rajner*, *Reinar*, *Reiner* v Sloveniji (ZSSP Štajerska, Radovljica, LJ, Metlika), tudi ime zaselka *Rajner* na Kozjaku (ATLAS 41/A2) nas postavlja pred vprašanje, ali so vsi nemškega izvira: to je sicer zelo verjetno, ni pa izključiti, da se je v poznem srednjem veku uveljavil tudi kak domač *Rajner/Rajnar*.

Raphaël

Latinsko ime *Raphaël* v Vulgati, grško *Raphaél* v prevodu Sedemdesetih, odgovarja judovskemu *Rephá'el*, ki je sestavljeno z osnovo *rapha'* 'ozdraviti', v drugem delu imena je *el* iz enega božjih imen *Elohim*; teoforično ime naj bi torej pomenilo »Bog je ozdravil« in je bilo lastno nadangelu, medtem ko Cerkev ne časti nobenega svetnika s tem imenom (TAGLIAVINI I,361).

Ime je bilo znano med Slovenci v poznem srednjem veku in pozneje, saj KOS navaja ljudi z imenom *Raffael*, *Rafael*, *Raphael* od I. 1459 naprej v Reziji, Devinu in drugje na slovenskem Zahodu, medtem ko ga v tržaških in drugih virih iz tega prostora ne beremo.

Ko beremo v ZSSP priimke, ki se začnejo z *Raf-*, smo v zadregi: morda je protestantska imenoslovna kultura, morda le tuj izvir porok za priimek *Raffael* v MS, tudi ime zaselka *Rafel* pri Litiji (ATLAS 128/B3), morda lahko sledimo ti poti do priimkov *Rafaj* in *Rafela* v MB. Vendar bo zaradi redkosti teh priimkov v našem prostoru prevideneje misliti na tuj izvir. Zato tudi ne pojdemo delj v iskanju imen, osebnih in krajevnih.

Raymundus

Germansko ime *Raginmund* je sestavljeno z *ragin* 'svet' (toda *regin* 'božji') in *mund* 'zaščita, zaščitnik', pomeni torej »božja zaščita«. Cerkev časti 23. januarja sv. Rajmunda iz Peñaforta; 21. junija sv. Rajmunda iz Barbastra, škofa, 28. julija sv. Rajmunda Palmaria in 26. ter 31. avgusta sv. Rajmunda Nonata (TAGLIAVINI II,29).

V slovenskem prostoru je v poznem srednjem veku to ime skoraj odsotno, v KOSOVIH Urbarjih ga beremo le

1523 *Raimund* iz Dornberga (II,187). V Trstu so ga tedaj nosili predvsem tujci: od 1308 *Raimundinus/Raimondinus/Raymundus canonicus tergestinus* (CAP), v drugih virih (M 1338 in P 1343) *Raymundo/Raymundino da Vedano*; 1357 *Remondinus/Remundinus de Rebecho* (CAP D, cc.5r. in 14r.); 1374 *Raimundus de Florençia* (CAP CERE I, c.80r.).

Vse premalo torej, da bi mogli pričakovati mnogo sledov v slovenskem imenoslovlju. Vendar spoznavamo v redkih slovenskih priimkih dva hipokoristika našega imena: apokopiranega *Rajko* (ZSSP PT, Litija, LJ, MB) in aferetičnega *Munda* (ZSSP Štajerska, LJ, NM), *Monda* (ZSSP Dolnja Lendava). Mariborski priimek *Mondini* je pač italijanski iz aferetičnega hipokoristika našega hagianima.

Rochus

Ime se pojavlja začenši s VII. stoletjem v oblikah *Rochus*, *Rocho*, *Rocchus*, *Rocco*: doslej je našlo le nasprotujoče si razlage. Cerkev časti 28. februarja sv. Roka, rimskega mučenca, ki ga častijo v Antwerpenu, na nepojasnjen dan sv. Roka, škofa v Autunu ob začetku VII. stoletja, 16. avgusta pa sv. Roka, rojenega v Montpellieru in umrlega v XIV. stoletju v Angeri na lago Maggiore, ki naj bi rešil številna mesta v severni Italiji pred kugo; njegovi ostanki naj bi bili v beneški cerkvi sv. Roka (TAGLIAVINI I,275).

Ime se v slovenskem prostoru pojavlja od XVIII. stoletja (KEBER 334). Na slovenskem Zahodu je v vseh znanih virih povsem odsotno.

Ves slovenski prostor je poln cerkva, cerkvic in kapelic v čast tega svetnika. V ATLASU je ime zaselka *Sv. Rok* pogosten (37/A3 pri Slovenjem Gradcu, 67/A3 v seznamu, na karti pa B3 pri Slovenski Bistrici, 69/B3 pri Ptujju, 98/A3 pri Čampeju nedaleč od etnične meje med Benečijo in Furlanijo, 115/A1 pri Šmarjah pri Jelšah, 117/A1 pri Rogatcu, 133/B3 pri Sevnici, 149/B2 pri Šentvidu pri Stični, 152/A1 pri Mokronogu, 161/B2 pri Podnanosu, 167/A2 pri Velikih Laščah, 169/B2 pri Žužemberku, 171/A3 pri Novem mestu, 172/A2 pri Šentjerneju, 189/A3 pri Semiču, 194/B1 na Čelu pri Boloncu, 197/B3 pri Ilirski Bistrici). Edino naselje, ki mu ATLAS prizna slovensko ime *Sv. Rok* (194/A1), je ob italijanski inačici *S. Rocco* ob istrski obali zahodno od Milj: to je nepomembno naselje, ki je nastalo v neposredni bližini majhne privatne ladjedelnice, ta pa je nastala pri kapelici sv. Roka: vsekakor je okoliš v tem primeru italijanski in ne slovenski. Ob tem bogastvu krajevnih imen, ki so v ATLASU vsa izražena v moderni obliki, bije v oči dejstvo, da ni najti v vsem slovenskem prostoru niti enega imena naselja, izraženega z ljudsko obliko **Šent Rok*; k temu lahko dodamo ugotovitev, da ni na vsem slovenskem ozemlju nobenega mikrotoponima, ki bi zanesljivo izhajal iz svetniškega ali osebnega imena *Rok*, in nobenega kraja, ki bi po ti vojski doživel kastracijo svetniškega pridevka.

Vsi domači *Sv. Roki* so torej gotovo votivne kapelice ali cerkve, postavljene v čast svetnika, ki velja za zaščitnika pred kugo. In morda je iskati prav v ti zaščitni vlogi našega svetnika razlog, zaradi katerega ni bilo samo ime posebno priljubljeno med Slovenci vsaj v stoletjih, ko je bila kuga stalni obiskovalec naših dežel.

BREZNIK 263 razlaga priimka *Rakše*, *Rukšè* iz našega hagianima: to pot se moram od te razlage »distancirati«. Breznikovo mnenje je v tem primeru nesprejemljivo iz več razlogov: osebno ime je bilo povsem odsotno v vsem slovenskem prostoru v času, ko so nastajali priimki; dva priimka, ki ju Breznik navaja, sta preveč osamljena (Brez-

nik jim postavlja domovino v Brusnice in nikjer drugam, ZSSP pozna le *Rukše* v Krškem, NM in LJ) in ne najdeta najmanjše korespondence v priimkovnem sistemu, ki ga je pričujoča študija le utemeljila, nasprotno se prej skladata s številnimi priimkovnimi oblikami, ki so videti tuje slovenskemu priimkovnemu sistemu; nadalje se lahko vprašamo, kako se je mogel Breznik omejiti na priimkovni obliki z osnovo *Rak-* in *Ruk-*, ko je primarna osnova *Rok-*, toliko bolj pričakovana in utemeljena, povsem odsotna. Zato lahko označimo Breznikovo razlago kot neredek fenomen reševanja jezikovnih problemov pri mizi v brk zgodovinski stvarnosti. In zato ne moremo verjeti niti razlagi priimka *Rok* (ZSSP Štajerska, Logatec, Črnomelj) iz našega hagionima. Kaj pa *Rök* (ZSSP Litija) ni dovolj zgovoren, da moramo iskati razlago drugje? Ob teh dveh priimkovnih oblikah ne moremo biti prizanesljivi niti do oblike *Roka* (ZSSP MS).

Romanus

Etnični *cognomen* označuje sprva prebivalce Rima, pozneje rimske državljane. Cerkev časti številne svetnike s tem imenom: 28. februarja sv. Romana, opata v Lionu, 22. maja sv. Romana, opata v Auxerreju, 9. avgusta sv. Romana, mučenca v Rimu, 24. avgusta sv. Romana, škofa v Nepiju, 6. oktobra sv. Romana, škofa v Auxerreju, 23. oktobra sv. Romana, škofa v Rouenu, 18. septembra sv. Romana, mučenca v Antiohiji, 24. novembra sv. Romana, duhovnika v Blajeju, 32. februarja pa sveto Romano devico v Todiju (TAGLIAVINI I,268).

KEBER 336 izpričuje ime *Romanus* zelo zgodaj v slovenskem prostoru in navaja 1116 *Romanus I.*, prošta pri Gospe Sveti, poznejšega krškega škofa, 1143 *Roman* iz Malega pri Št. Vidu, 1202 *Romanus*, miljskega prebivalca, in 1227 *Romanus*, notarja v Št. Rupertu pri Beljaku: koliko teh Romanov je bilo Slovencev? Dejanjsko ni ime izpričano v nobenem poznosrednjeveških virov, ki jih stalno navajam za slovenski Zahod. Kolikšno težo imajo torej pri slovenskem imenoslovju primeri, ki jih navaja Keber?

Nadalje: krajevno imenoslovje v slovenskem prostoru ne izpričuje niti enkrat kakega sv. Romana ali kakega (ne-svetega) Romana.

Odkod torej BREZNIKU 263 gotovost, ko izvaja priimke *Romè*, *Rman*, *Erman*, *Rom*, *Romšek*, *Romih*, *Romavh*, *Romavš* in iz slednjega celo *Ramovš* iz tega svetniškega imena? Spet zamizna vaja brez zgodovinske podlage?

Vse priimke, ki jih navaja Breznik, imajo gotovo drugačne utemeljitve: tu mislimo predvsem na germansko ime *Hermann*, ki je v slovenski in italijanski onomastiki bogato izpričano že v poznem srednjem veku, morda celo na etnik *Rom*, gotovo na etnik *Romanč* za škofjeloške kolone iz Engadine in verjetno še na kak izvir, preden iščemo razlago pri svetniku, ki mu ne moremo dokazati zgodovinske pravice daleč okoli slovenske zemlje.

Rosalia

Razlaga iz sestavljenega imena *Rosa* + *Lia* ali iz latinskega imena poganskega praznika *Rosália*, ki ga je prvotno krščanstvo osvojilo, sta bržkone paretimološki. Verjetneje imamo opraviti s prilagoditvijo starega francoskega imena germanskega izvira *Rocelin*, *Roscelin*, sestavljenega s *hrothi* 'sloves' (rajši kakor s *hros* 'konj') in hipokorističnim formantom *-lin*, ki naj bi ga Normani vpeljali na Sicilijo.

Edina svetnica s tem imenom je svetla Rozalija, rojena ob začetku XII. stoletja pri S. Stefano Quisquina v današnji provinci Agrigento na Siciliji in umrla 4. septembra 1160 na gori Pellegrino pri Palermu, zavetnica sicilskega glavnega mesta. Njenemu očetu je bilo ime *Sinibald* (TAGLIAVINI I,298).

KEBER 338 pravi, da je ime *Rozálij*a izpričano na Slovenskem od XVIII. stoletja dalje.

Vendar pozna ATLAS dva zaselka — oziroma dve cerkvi — Sv. *Rozalija* pri Šentjurju pri Celju (114/A1) in pri Mokronogu (152/A3).

Rupertus

Germansko ime *Hrodebert*, izpričano od VI. stol. dalje, je sestavljeno s *hroth-* 'sloves' in *berht* 'svetel', pomenilo naj bi torej »znan po slovesu, slaven«. Ime je postalo priljubljeno po vsi Evropi in njegov razvoj je šel različne poti. Pri Langobardih je bilo pogostno v oblikah *Rodipertus*, *Rodepertus*, od IX. stol. dalje v skrajšani obliki *Roperius*, *Robertus*. V ti obliki ga srečamo na evropskem Zahodu, lastno je bilo številnim svetnikom, ki jih rimski martirologij navaja z imensko obliko *Robertus*. Ta imenska oblika je sprva imela nekaj sreče tudi med Slovenci, saj navaja KEBER 333 p.g. *Róbert* davne priče ok. 1062 *Roudebert*, posestnik pri Gorenji Krki na Dolenjskem, in 1050-1080 *Roudbert*, priča v več krajih na Gorenjskem in Koroškem. Delj pa ime ni izpričano v slovenskem imenoslovju, razen v današnjem osebнем imenoslovju: zato mu je moral KEBER posvetiti pozornost, mi pa ga bomo lahko obšli in ne bomo niti nanizali sedem svetnikov in blaženih s tem imenom, ki jih — zaradi sreče imena *Robertus* v Italiji — TAGLIAVINI I,184 navaja.

V germanskem svetu se je ime razvilo v moderno obliko *Ruprecht* in to ime je bilo lastno prvemu salzburškemu škofu: rimski martirologiji ga navaja pod imensko obliko *Rupertus*. Pri nas so bogati sledovi za tem svetniškim imenom seveda odsotni na slovenskem Zahodu, ki je bil vsekozi pod neposredno oblastjo Patriarhata, so pa pogostni v večini slovenskih krajev od trenutka, ko je začela salzburška dieceza imeti tu premoč. Ime samo je potemtakem znamenje in potrdilo naše nove odvisnosti od nemškega Severa. KEBER 340 ugotavlja, da je to ime danes zelo redko med Slovenci. Krajevno in osebno imenoslovje potrjuje za glavnino slovenskih krajev prav našo odvisnost od nemškega Severa. KEBER ponavlja pri tem geslu gradivo, ki ga je že nanizal pod geslom *Róbert*; mi pa bomo ostro razlikovali med dvema imenskima oblikama s tako različno zgodovinsko preteklostjo, kakor nam pač narekuje sam rimski martirologij. Še prej pa podatek: Cerkev časti salzburškega svetnika na 27. marec.

Ne čudimo se, da najdemo nemško različico našega imena celo v Reziji, saj je bila ta slovenska zahodna dolina last benediktinske opatije sv. Gala v Možnici (Moggio Udinese) in ni spadala naravnost pod patriarško jurisdikcijo: ok. 1240 *Roprecht*, *Ruopret*, kmet v Beli (tako piše KOS II,299) v Reziji, po KEBRU povzamem 1291 dva kmeta *Ruprecht* v koroški županiji, 1377 *Ropret*, kmet v Stržišču, in *Ropretus*, kmet v Lozcu (KOS I,82 in 83), in še *Rupret*, kmet v Volčah (KOS I,61), ok. 1400 *Ruprecht*, kmet v Podgorju (KOS II,138 in 141), 1494 *Ruprecht Pechem*, kmet v Šepuljah (KOS II,215).

Imenu bomo v slovenskem prostoru začeli slediti pri cerkvenih in krajevnih imenih od (nemškega) Severa proti Jugu: začnimo torej pri imenu naselja *Št. Rupert*, nem. *St.*

Ruprecht pri Velikovcu (KOROŠKA B12), ki se mu pridružujejo z istim slovenskim imenom naselje *Šentrúpert* pri Trebnjem (KLS II,624; ATLAS 151/B1) in naselje istega imena pri Žalcu (KLS III,529; ATLAS 89/B3); enakoglasno ime zaselka — o čudo prečudno — najdemo pri Celju (ATLAS 113/B2) ob štirih naseljih, ki jih isti vir registrira s kulturnim imenom *Sv. Rupert* (pri Bistrici v Rožu 30/A3, pri Mislinji 64/A2, pri Igu 147/A2 in celo pri *Šentrupertu* pri Trebnjem 151/B1). Je morda mislil na katerega teh *Sv. Rupertov* KOŠTIÁL 627, ko izpričuje krajevno ime *Št. Rupert* tudi na Kranjskem?

Rupert je torej eno redkih svetniških imen, ki v krajevnem imenoslovju niso doživeli amputacije svetniškega pridevka. Ime se je — tudi z majhnimi pisnimi spremembami — ohranilo kot priimek: nekatere med tu navedenimi oblikami odgovarjajo nemškimi pisnim konvencijam, druge slovenskim, a zavedati se moramo, da se pod obojimi lahko skrivajo prav tako Nemci kakor predvsem Slovenci: *Rup-pert* (ZSSP MB), *Ruppret* (ZSSP LJ), *Ruprecht* (ZSSP LJ, MB), 1498 *Urban Rueprecht*, kmet v Šembijah (KOS II,246), *Rupreht* (ZSSP Dravograd, Slovenj Gradec, NM), *Rupret* (ZSSP Gorenjska, Laško, Šmarje, LJ, NM), *Ruprih* (ZSSP CE), *Ropret* (ZSSP Gorenjska, Dravograd, Šmarje, LJ, Sežana): KEBER navaja še *Rupert*, KOŠTIÁL 263 *Ruprat* (Koroška) in iz njega izvedena patronimična priimka *Rupratič* (Koroška) in *Ruparčič* (Dolenjska) ter — morda — *Ruperšek* (LJ). SPZM in tržaški telefonski imenik nam tu ne navrzeta niti ene priimkovne oblike.

Iz svetniškega/osebnega imena je — še zgodaj — nastal pridevnik **ruperčji*, ki ga spoznamo v naslednjih krajevnih imenih: naselje *Rúperče* pri Mariboru (KLS IV,244; ATLAS 42/B2), zaselek *Ruperčvrh* (ATLAS 171/A3 pri NM). Ne kot pridevnik, temveč kot imenski genitiv lahko citiramo še nemško krajevno ime naselje *Rupertiberg* pri Šentjakobu v Rožu, s slovenskim imenom *Na gori* (ATLAS 29/B2). Odslej je previdnost obvezna. Če se najprej ustavimo ob imenih, ki izkazujejo v osnovi samoglasnik *u*, že ne moremo pri nobenem biti gotovi, da predstavljajo apokopirani hipokoristik našega hagonima. Pri vseh je namreč premočna konkurenca imen, ki so nastala iz apelativa *rúpa* 'jama', prim. BEZLAJ SVI II,168 p.g. *Rupa*. Ko bremo v ATLASU imena zaselkov *Rupe*, si jih zaradi manjkajočega naglasa ne znamo razlagati (90/B2 pri Žalcu, 166/A2 pri Sodražici), a KLS III,91 in II,430 nam priskoči na pomoč z naglasom *Rúpe*, zaradi katerega moramo takoj obe imeni vreči v jamo. Kaj pa pokrajinsko ime *Rupe* (ATLAS 196/B3) in zaselki *Rupe* (ATLAS 136/B2, 149/A2 in B2)? Zaradi Atlasovega varčevanja z naglasnimi znamenji si ne upamo reči ničesar; iz previdnosti bomo vrgli v jamo tudi ta imena. In iz previdnosti se bomo izognili tudi daljšim sestavam iz iste osnove. Iz kupa bomo rešili le priimek *Rupel* (1525 *Georgius Rupel de Prosecho*, LIBRO DI PERTI-CATIONI; verjetno istoveten s 1498 *Martin Ruepl, Ruepl*, kmet v Rakeku v KOS II,230; SPZM Goriška; Tržaška v Karniji pa je doma furlanska različica *Rupil*, prim. *Francelj: Franzil*). In tu bi seveda lahko vzeli v poštev še številne druge priimkovne oblike, sestavljene z znanimi formanti. Le da nas v tem primeru pusti osnova na cedilu. BREZNIK 263 navaja *Rupič* v Šmarntem pri Ljubljani, v ZSSP, SPZM in v tržaškem telefonskem imeniku lahko iščemo še in še: a brez najmanjše gotovosti.

Če se je naglas s prvotnega *Rúpreht* pomaknil na formant, to je na drugi ali nadaljnji zlog, se je nepoudarjeni *u* po moderni vokalni redukciji lahko spremenil v *e* ali v kak drug vokal. A prav tako kakor pri *Rup-*, ki ni nujno apokopirani hipokoristik našega hagonima, in v še večji meri,

ni nujno, da predstavlja osnova *Rep-* tak hipokoristik, ker se tu možnosti množijo: v poštev pridejo antroponim *Répa*, ki je najverjetnejša osnova to krajevna imena *Repen*, *Repnič* ipd., fitonim *répa*, ki je gotovo v osnovi marsikateremu *Repišču*, apelativ *rèp* in morda še kaj. Odkod BREZNIKU 263 pogum, da izvaja iz našega hagonima priimke *Repše*, *Repina*, *Repinc*, *Repovš*, *Repič*? Po njegovem zglodu bi lahko nadaljevali, a ne čutimo za to dovolj poguma.

Nadaljujmo: iz nepoudarjenega *u* se lahko razvija tudi *o* (primerjaj *Rupret: Ropret*), BREZNIK navaja *Ropè* in *Ropáč*; iz nepoudarjenega *o* se po akanju lahko razvije *a*, BREZNIK navaja *Rapè* v Brdu pri Lukovici, a koliko je tu akanje upravičeno?

Iz zmešnjave lahko rešimo bore malo: iz previdnosti bom navedel le imenske oblike, v katerih zanesljivo spoznavam hagonim: ime zaselka *Roperče* pri Velenju (ATLAS 89/B1), *Roprače* pri Šoštanju in vodna imena *Roperca* pri že omenjenih Ruperčah in *Roprešca* pod Kravcem (SVI II,163); in zaselek *Ropret* na Kozjaku in pri Trbovljah (ATLAS 41/A2 in 111/A1). Tudi kraj *Ropoča* v Prekmurju spada gotovo sem (SVI II,164 p.g. *Ropotnik*).

Pri priimkovnih oblikah *Rampre* (ZSSP Logatec, Šmarje, MB) in *Ramprej* (ZSSP PT) si upam še manj: iz *Rupertus* ali iz *Rampaldus* z asimilacijo *r-l* → *r-r*? Odkod sicer vmesni *m*? Oboje je možno. Ali še kaj tretjega?

Vzdigujem roke in se podpišem. Pa še sram me ni.

Sabbas

Cerkev časti 5. decembra sv. Sava — z latinskim imenom *Sabbas* — iz Mar Sabe, opata, voditelja palestinskega menišva (LETO SVETNIKOV IV,450), ki ga ni zamenjati s svetim Savo, prvim srbskim arhiepiskopom — z latinskim imenom *Sabas* ali *Sabbas* (LETO SVETNIKOV I,173) in z dvema svetnikoma — z latinskim imenom *Sabas* — ki ju Cerkev časti 12. aprila *Sabas Gothus*, po slovensko *Saba (Sabas) Got*, mučenec (LETO SVETNIKOV II,134) in 24. aprila *Sabas*, mučenec v Rimu skupaj s sedemdesetimi tovariši.

Kapela sv. Save v Ščedni je nastala l. 1271. Donedavna je na dan 5. decembra ondi maševal ščedenski župnik (Dušan Jakomin, Cerkev v Škednju, Trst 1989, str. 11 in 12). Italijansko ime kraja je *San Sábba*, narečno *San Sába* ali celo *Sánta Sába* (D. Zudini, P. Dorsi, Dizionario del dialetto mugliano, str. 142). Slovensko ime kraja je *Sv. Sobota*, narečno *Sv. S'bu'ta* (TO F7), naglas je na drugem zlogu kakor pri apelativu *sobóta*, hrib pa, na katerem je bila zidana kapela, je *Sabotnják* (ATLAS 174/A1).

KOS I,60 omenja 1377 *Sancta Sabada*, ecclesia: kje?

Tu nam priskoči v pomoč BRATOŽ 89 in po njem navajam cel odstavek: »Brez dvoma vzhoden, po izvoru judovski element zgodnjega oglejskega krščanstva je praznovanje sobote, ki je dokazano za kmečko prebivalstvo v Furlaniji v karolinški dobi, obstajalo pa je vse do začetka 17. stoletja. Praznovanje sobote naj bi dokazoval tudi kult *misteriozne* (podčrtal P.M.) sv. Sábide, dokumentiran kar v sedemnajstih podeželskih krajih v Furlaniji, kot posnetek judovske sobote, po svojem izvoru in vsebini krščanska interpretacija lokalnega kulta keltskega božanstva *Belena* oz. ženskega božanstva *Belestris*, priličena Marijine-mu kultu. Ker je izključeno, da bi se praznovanje sobote razširilo po drugi polovici 4. stoletja, ko je bilo na koncilu v Laodikeji leta 381 in nato še dvakrat izrecno prepovedano, kot izrazit relikt judovstva, je edina možnost, da se je uveljavilo v zgodnejši dobi, v 2. (?) in 3. stoletju. Razširilo

malega naroda in prelepe domovine). Če bi zmagala v njem častilakomnost in slavohlepnost (kot pri mnogih Slovencih), bi bil bogvekaj. Ni pustil in, zapomnimo si, to je bilo potem, ko se je vrnil iz Rima. »Za mojega bivanja v Rimu sem videl in uvidel, kaj je to, kar mi delamo in znamo v primeri s tem, kar že je!«

In Plečnik, mlad in slaven umetnik, ki se je gibal tako rekoč v najvišjih dunajskih krogih, vsaj lahko bi se, če bi hotel! Kako bi lahko užival slavo. Toda raje se je umaknil v predmestje, kjer se mu ni ravno dobro godilo. Zlasti pa ni bilo upanja — razmere sem že opisal — in se je šel dolgočasit v Prago. Tam, vemo, se je povzpел kot malokdo. A tudi tam je ostal skromen in ponižen, izpolnjujoč zvesto zapoved prostovoljnega uboštva.

Mislím, da je Plečnik dobro poznal svete knjige in se po njih naukih ravnal. Dosledno je upošteval opozorilo: »Kdor bo mene zatajil pred ljudmi, tega bom tudi jaz zatajil pred nebeškim Očetom!« Grožnje, ki je v opozorilu, se je Plečnik naravnost bal. Živel je v strahu božjem, o katerem je rekel, da je dar božji. In skoraj logično po njegovem: Če se človek umetnika nekako boji, kako naj bi se ne bal Boga, Stvarnika vsega?

Če ne privzamemo, da je Plečnik dosledno spoštoval in upošteval zapovedi sv. pisma, nikdar ne bomo razumeli njegovega življenja.

1) Umetnik ustvarjaj, ne čvekaj!

2) Pesnik se rodi!

3) To je že izdelan mož!

4) Pero

Literarni natečaj »MLADIKE«

1. Revija Mladika razpisuje XX. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.
2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1991. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.
3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavc, prof. Ester Sferco in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:

prva nagrada	200.000 lir
druga nagrada	150.000 lir
tretja nagrada	100.000 lir

za pesem ali ciklus pesmi:

prva nagrada	100.000 lir
druga nagrada	70.000 lir
tretja nagrada	50.000 lir

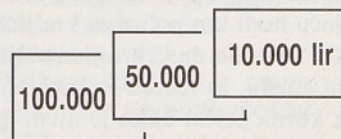
5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisu.

Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1992. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

sebej presenetilo, osupnili pa smo, ko so se šefi zahodnih diplomacij s tako ihto lotili slovenskega in hrvaškega osamosvajanja in Markovičevi komunistični vladi nudili podporo, ki je doma ni deležna. V svoji kratkovidnosti hočejo ohraniti strukturo, ki nima niti značilnosti režima. Pripravljeni so dati veliko finančno pomoč, ki ne bo obrodila nobenega pravega sadu in se ne bo nikoli več vrnila v njihove blagajne, samo da za kratek čas oddaljijo nevarnost večje krize. Skupni jugoslovanski lonc je dokončno prenehal biti prostor stapljanja narodov in ekonomije. Nekoč so očitali Ameriki, da ne pozna razmer v svetu in da zaupa le polnemu mošnjičku, s katerim je lahko reševala probleme sveta. Zdaj pa je v isto past padel ves Zahod, pa še blagajne niso več tako polne, da bi vse pokupili in podkupili.

O »enoumju«

V slovenskem tisku se zadnje leto pogosto bere beseda »enoumje«, najpogosteje v zvezi s političnim poročanjem, češ da po starem enoumju grozi slovenski družbi novo enoumje. Vsi seveda razumejo, da po komunističnem totalitarizmu nastopa zdaj čas črnega totalitarizma, ali — kot varianta — katoliškega integralizma. Le kako, vraga, ti novi totalitarci svoje enoumje širijo, propagirajo, utemeljujejo, če DEMOS leto in več dni po volitvah ni mogel postaviti na noge svojega glasila. Le kam se je skril pluralizem časnikarjev, ki vsi prisegajo na svojo samostojnost, pa ga zlepa ne najdeš enega, ki bi zastopal gledanja in mnenja volilcev DEMOSA, čeprav je nesporno, da je le-teh bilo največ. Težave mehke, oblazinjene, morda celo preveč, poti v demokratizacijo.

»AKCIJA 10.000«

Prispevajte v sklad
za kulturo!

Kraljica, vzhajajoči luni podobna

Bruna Pertot

Spominja me na polno luno, tako je polna in svetla, ko vstane iz rebri na cesti in se prikaže na prostranem, vedno praznično razpoloženem dvorišču, kot da so iz koledarja izginili vsi delavniki in je življenje en sam dolg praznični dan: niti gubice na golem vratu in niti brazdice na lepem licu, samo dve drobni drobni, ki jih je zarezal smeh, vedno pripravljen, da prižubori na dan in se razlije po breskvah dišečem licu.

Ob njenem prihodu domačija oživi: izza lesenih vrat, ki bi rekel, da vodijo v gosposki salon, se oglasi prasič. »Na na na«, mu odgovarja ona. »Si lačen, kaj?« Prav nič prasičjega ni v njegovem glasu in tudi sicer je prav malo podoben prasiču, tako je lep in bel in čist, v svojih dolgih, predolgih in mehkih kocinah. Le nizka ograja ga ločuje od kravje družine, ki blaži njegovo samoto in od majhne in ljubeznjive koze, ki doji sina kozliča.

Na drugem koncu, ob grmadi polen se oglasi jata kokoši, nad vsem pa plava jezni in zaskrbljeni tenor mogočnega petelina v beli paradni uniformi z mesnato gorečko vrh glave. Sovraži vsakogar, ki ne spada k hiši in je strastno ljubosumen na svoj mali grahasti harem. Oko pa je človeško, samo bolj okroglo: sposobno neizmerne miline in topline, ko zagleda krušno mater, ki je prinesla kruh s sesekljanim radičem in zrnjem, a takoj nato stisnjeno v zlobno in od jeze svetlikajočo se zenico, samo ker sem se bila preveč približala ograji z občudujočim »kako si ti lep«. Prepričan je bil, da mu bo uspelo odščipniti mi vrh kazalca, a sem pravčasno odskočila in nato gladala z drugega konca dvorišča. Petelin. Ko je bila nevarnost mimo, je zapel in njegova pesem je bila polna moči in sreče.

»Na na na, jejte, jejte! Kaj veš, kako je hudo, če te gleda izpito in lačno, pa nimaš kaj dati. Glejte, koliko kruha in hrane nam je dal ljubi Bog, čast mu in hvala!« se spominja na čase, ko ni bilo kaj jesti. Po borjaču hodi kot pobožna kraljica. In to v vsej pravici, ker ne samo da je kraljica polju in njivi in vinogradu in gozdu, in rožam in travam, je tudi taka, da na vsak korak priča, kako je njeno pravo kraljestvo povsem druge, vse lepše od tega.

To, tukajšnje, pa je dragocena zlitost sedanosti in preteklosti. Poslopje je cesti in radovednemu očesu obrnilo hrapavi in razpokani hrbet, brez okna in brez line in iz njega poganjajo šopi modrikastih zvončkov, v dokaz, da more tudi kamen hraniti življenje. Ob bočni strani prav tako neprodušno zastrt portal, zato da

je presenečenje popolno, ko stopiš onkraj, na dvorišče in se zagledaš v starinske čipke odeta okna in pod čipkami nageljni in fuksije in vodenke. Na borjaču je morala ostati velika zidana krušna peč, za pince in potice, pa tudi za kruh. Tudi v kuhinji je ostalo prastaro ognjišče, ki na njem prasketa ogenj pozimi in poleti, kljub centralni kurjavi. Tisto pa je hotela hči, ne ona. Zato, da je ne bi zeblo, nje, matere.

»Mene zeblo!« se smeje v tankem, do gležnjev segajočem pisanem krilu, kljub mrazu in vlagi. »Predstavljajte si, mene zeblo, saj imam predpasnik!«

Ko pride zima, tista prava, zapre vse sobe in prostore v hiši ter živi med kuhinjo, sobo in štaljo. Takrat seveda kuri noč in dan. A v sobi ne, Bog ne daj. Takoj bi se prehladila. Pa kaj vemo mi, kakšne so bile kraške zime nekoč. Spomnim se na kraško planoto v zgodnjem januarskem jutru, kot da je na vse sedla ledena kraljica iz Andersenove pravljice in se toplomer suka okrog desetih stopinj pod ničlo. Pripomnim, da tudi zdaj zime niso posebno tople. »Pa si kdaj našla led v skledi na nočni omari, kaj?« me pogleda. Priznati moram, da ne. Nisem ga našla, hvala Bogu.

»Lahko ga še boš. Vse to, kar imamo, je hudo minljivo. Danes je. A jutri? Kaj vemo?« Ta pridigarski, po hudih napovedih dišeči opomin mi ni všeč, še zlasti, ker je današnji, sicer lep pomladni dan, tako moker in hladen. »No, pridite, pridite noter«, vabi na kavo v prijetno toploto. Vselej ti je žal, da se nisi prej vsaj malo postil, saj pride pred kavo najprej surov kraški pršut, skorajda sladek, ki se sam topi v ustih in ga je treba narezati v kleti v nekakšnem skupnem obredu; sama ga je bila zredila in osolila in zdaj ga reže mojstrsko in tanko, z ostrim fovčem. Nato sname s stropa venec suhih klobas in iz belega prta prilezeta potica in domač kruh. Praznikov in prilik za peko je od jeseni do spomladi ravno toliko, da je teh dobrot za petek in svetek v izobilju pri hiši. Vse to roma potem v kuhinjo, na praznično pognjeno mizo, kjer čaka vino, ki smo ga poimenovali mašno. »Bomo kaj molili?« se pokriža in prične z zdravo Marijo, preide na dva očenaša in tri čast bodi. Moli temeljito in z veliko močjo in silo, z očmi uprtimi v vrata, kot bi pričakovala, da se bo tam prikazal sam Jezus in prisedel ter se pogostil z nami. »Kaj se pred jedjo ne moli?« opomni Jožeta, ki več nima pojma, kako se moli in je zato samo nekaj momljal in potoval z očmi od potice do pršuta.

Dvanajst se nas je nabralo, kakor apostolov. Okrogla kraljica pa sedi na častnem mestu, ponosna, da lahko gosti in z vso iskrenostjo srečna, da smo jo z vsem srcem pohvalili. Ni ji do tega, da bi svoje zadovoljstvo prikrila, in, ko jo primerjam kraljici, se nasmeje do solz: »Saj niso več časi za kralje in kraljice in... ko bi toliko delale, kot jaz, bi ne bile kraljice. Čeprav pravijo, da so bile nekoč tudi take, ki so delale in prale. Kaj ni bil Grk, Homer, ki je pisal o njih?« pogleda po gostih. »Všeč mi je ta primerjava s kraljico«, si pogleda zgarane roke.

Zares edinstven primer kraljice, vreden visoke pesnitve, o ženi, ki sama ravna živino, obdeluje polje in prideluje mašno vino. Ko je Bog odpoklical starega, je z žalostjo gledala grozdje, ki je zorelo v bregu. »Pobrala ga bom, potem pa bo, kar bo«, si je rekla. Ko je bilo vse obrano, je dodala: »Pa ga bom še zmastilak«. In ko je videla, kako lepo vre in je toplo, je sklenila: »Pa ga bom še pretočila«. Čudež ji je dal poguma in sklenila je nadaljevati z vsem. Otroci pa ne. Postavili so si nove domove in šli. Kdo bi jih silil, da bi se čutili nesrečne! Tudi mater so hoteli vzeti s seboj. A veste, kaj se zgodi, če presadiš priletno drevo, pa čeravno iz skalne razpoke v najboljšo zemljo!

Otroci se vračajo k njej. To so prihodi in odhodi. Zdaj pride eden, da sežaga drva, nato drugi, da popravi to in ono, nato vsi skupaj za trgatev, ker ni trgatev, kjer trga en sam. »Drugje jaz ne bi mogla živeti. Sem šla pred meseci v mesto: skoraj bi me zadušilo! In gluha, gluha sem se vrnila domov in v glavi mi je zvonilo kot zvonovi svetega Justa, mi je zvonilo. Tu je lepo. To vidite tudi sami. Pa veste, od koz izvira beseda Kras?« Skušali smo z združenimi močmi priklitati v spomin razne razlage iz šolskih knjig in se je pri

tem zelo zabavala. Ne ne ne. Sem vedela, da ne veste. Ime Kras izhaja iz besede Krasen, pa naj pišejo v knjigah, kar hočejo. Kras je več kot lep: je krasen. Zato nam ga pa pobirajo. Košček za koščkom. A da bi imela dvajset let! Vse bi pustila in delala otroke. Ne dva, tri. Toliko, da ne bi vedeli, kam z njimi«.

Tokrat smo se smejali mi in nismo imeli kaj dodati. Zato pa je dodala ona: »Dajmo, dajmo; prigriznimo pošteno. Kaj bomo samo zobali drobtine. O, ko bi skopali dober kos njive, bi že bili lačni«, je nesla k ustom kos potice, ki se ji ni bilo mogoče ustavljati.

Končno je prišla na vrsto kava. A s kavo je začel padati mrak, poln tišine in mokrih majske vonjav, da smo začeli kapati skozi portal na cesto in se tiho, prav tiho poslavljati, da ne bi kalili vaške tišine. In ko so se vrata na starih marmornih kolonah zaprla za nami, je nastala puščoba. Od cestne strani nisi videl ničesar, niti odseva luči. Vse je zakril visok zid, ki obdaja borjač in hišo, odeto v belino zaves, s fuksijami, nageljni in vodenkami, kjer je še vse lepo in prav. Ona pa je sedla k peči in vzela v roke knjigo, eno tistih, ki ji polnijo domačo polico in ki bo o njej prihodnjič povedala, če ji je bila všeč, ali če je škoda papirja. »In somma, ni vam bilo všeč«, sem ji ob taki priliki rekla. »Včasih smo rekli: torej. Pri nas ga pravzaprav uporabljamo še danes. In še mladino učiš!«

Naslednjega dne sem se vozila mimo in vedela: onkraj zidu je traktor, ki čaka, da ga natovorijo z lesom, zdaj zdaj bo zapel beli petelin z gorečko vrh glave in dobra kraljica, podobna vzhajajoči luni, nabira vrtnice za na cerkveni oltar in moli zdravo Marijo.

Nato bo začela svoj težki delovni dan in priznati sem morala, da spada med tiste, zaradi katerih je naša zemlja še lepa.

Pesmi

Trst

*V globinah morjâ je še eno mesto
in še ena cesta gladke smeri.
Tam je ista lasulja iz pinij
in lakasta neslišnost svetil.*

*Samo tam sem še enkrat jaz.
Oseke in plime
so me razvalovale, razlomile —
in ponovile.*

*Kdo je v resnici kdo tam spod,
in kdo pojde h komu?
Oni iz globin na obalo k meni,
ali jaz v morje k njim?*

Pavle Zidar

Otok Zorana Mušiča

*Ogenj neslišnosti drsi
po brinjevih jagodah in móli
molitev vseh morij,
medtem pa smaragd grmovij
otresa s šinjela mokroto noči.
Z vseh strani pa valovi
sledijo procesiji
trudnega, črnega vojaštva cipres.*

*Gobica bela v suhi travi
(s črnim obstretom)
umira. Izginja v mavrični
slini polža.*

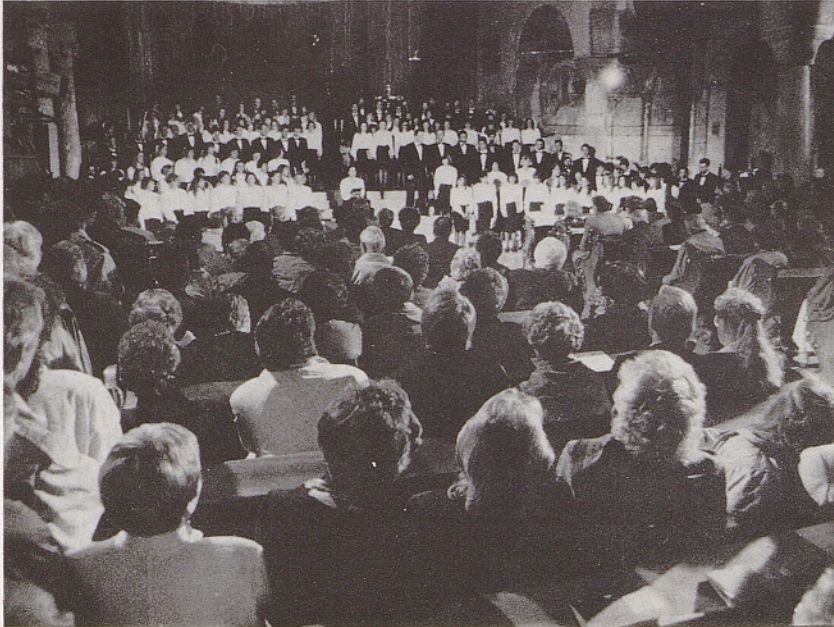
Duša večera

*Storžnati plodovi cipres
dišavijo sonca rdeče dolžine.
Na pomolu vznikajo
urni časi v glavah
snežno mrzlih galebov
in očiščujejo svojo dušo — telo.
Skozi želeje neba
čirikajo zvezde.
(Križanje življenja in smrti.)
Jata belih severnih otokov
čaka,
da se utelesi na valu zraka.
Na predolgem plašču mraku
slanega dúha,
odvrženega na obalo.
Ptice so kakor trdi loj
prsi utopljenke,
ki dehti po milu spovedi.*

Gallusovo zvočno bogastvo

Na pobudo mlajših dirigentov v zamejskem prostoru je devet slovenskih zborov, skupno 170 pevcev, pripravilo skupen velik glasbeni dogodek za Trst. V stolnici sv. Justa je bil 17. maja koncert ob 400-letnici smrti skladatelja Ja-

koba Petelina Gallusa. Pod naslovom Gallusovo zvočno bogastvo so izvedli zahteven program motetov, ki terjajo do 24-glasno izvedbo. Uspešni ponovitvi sta bili nato 18. maja v Gorici in 19. maja v Čedadu.

Gallusovo zvočno bogastvo v stolnici sv. Justa v Trstu.

SLOVENSKI MUČENEC LOJZE GROZDE

Salezijanske Knjižice so v Ljubljani izdale ponatis biografije o študentu Lojzetu Grozdetu (1923-43), ki so ga kot pripadnika Katoliške akcije mučili in ubili partizani. Leta 1944 jo je pod naslovom Lojze Grozde — mladeč Kristusa Kralja napisal teolog dr. Anton Strle, ki je imel po vojni tudi zaradi tega velike težave (zapor). Pod novim naslovom je zdaj besedilo opremljeno z izborom poezije Lojzeta Grozdetu, za kar je poskrbela Berta Golob, medtem ko je spremni esej prispeval Taras Kermauner.

Naj še omenimo, da je knjižica v ponatisu prvič izšla leta 1955 v Buenos Airesu. Istega leta je precej podobno delo z nekaj več podrobnostmi o Grozdetovi smrti izdal pod psevdonimom p. Herman Vodenik v francoščini v Kanadi. Spet z novim naslovom je francoski ponatis izšel leta 1957 v Parizu.

TRIJE MUZIKANTI

V Katoliškem domu v Gorici so pod pokroviteljstvom Sveta slovenskih organizacij uprizorili 27. aprila mladinsko opereto Radovana Gobca Trije muzikanti. Postavitev dela je bila namenjena šolski mladini. Za spremno knjižico je prispeval ilustracije slikar Milko Bambič, ki je svoj 86. rojstni dan praznoval med otroki. To je bil njegov zadnji javni nastop.

ČAS, KI GA NI

Pri Mladinski knjigi je izšlo novo, močno spominsko pričevanje o Golem otoku. Napisal ga je Radovan Hrast pod naslovom Čas, ki ga ni. Spremno besedo je prispeval Rado Bordon.

BALANTIČEVO ZBRANO DELO

Pri Državni založbi Slovenije je izšlo Zbrano delo pesnika Franceta Balantiča. Uredil ga je France Pibernik, ki se je držal izvornih zapisov iz pesnikove zapuščine.

UMRL PROF. KOPRIVA

V Ljubljani so 6. maja pokopali klasičnega filologa prof. Silva Koprivo. Kot latinist je poučeval na klasičnih gimnazijah, dokler niso bile ukinjene. Napisal je latinsko slovnico in druga dela, med drugim pred kratkim knjigo Ljubljana skozi čas. Pred leti je na Tržaškem vodil v Dijaškem domu poletne tečaje za dijake, ki so imeli popravne izpite, tako da je imel tudi v zamejstvu veliko prijateljev.

PALČIČEVA RAZSTAVA

V tržaški občinski galeriji v Palači Costanzi so 7. maja odprli slikarsko razstavo tržaškega ustvarjalca in družbenopolitičnega delavca Klavdija Palčiča. Ob odprtju so spregovorili občinski odbornik za kulturo Sergio Pacor in umetnostna kritika Carlo Milic in Nelida Silič Nemeč.

36. SLOVENSKI DAN

Na Slovenski pristavi v Moronu (poddročje Velikega Buenos Airesa) so imeli povojni slovenski priseljenci v Argentini svoj osrednji 36. Slovenski dan. Dopoldne je bila maša, popoldne pa se je kulturnega sporeda udeležilo tisoč rojakov. Najprej je spregovoril predsednik krovne organizacije Zedinjena Slovenija arh. Jure Vombergar, sledila sta prikaz slovenske kmečke ohceti in slavnostni govor urednika Svobodne Slovenije Tineta Debeljaka Bog živi vse Slovence.

PROF. VIVOD PREDSEDNIK ZEDINJENE SLOVENIJE

Na zadnjem občnem zboru osrednje organizacije Slovencev v Argentini so bili izvoljeni za novega predsednika prof. Tine Vivod, za podpredsednika pa inž. Jernej Dobovšek in Stane Mehle. Na občnem zboru, ki se je začel 17. marca, so poročali predsednik arh. Jure Vombergar, tajnik Emil Cof, blagajničarka Simona Rajer, kulturni referent Marjan Loboda ml., zastopniki nadzornega odbora in šolskega življenja. Kot je poročala Svobodna Slovenija, je predsednik povedal, da so spričo razmer v Sloveniji nastali tudi v Argentini nesoglasja, sumničenja in očitki. Ker ni bilo kandidatov za novega predsednika, se je občni zbor nadaljeval 14. aprila, ko je bila predložena enotna lista.

LOJZE DEBELIS PRESEDNIK KZ

Meseca maja je bil izvoljen za novega predsednika Kmečke zveze v Trstu znani kmetovalec in prosvetni delavec s Kolonkovca Alojz Debelis. Pred tem je bil dolgo podpredsednik, nasledil pa je Alfonza Guština s Cola, ki je 20 let opravljal predsedniško službo.

UMRL PISATELJ HOFMAN

V Horjulu so 15. junija pokopali znane slovenskega pisatelja Branka Hofmana. Umrl je 12. junija, star 61 let. Bil je časnikar in urednik, prvo pesniško zbirko pa je izdal leta 1951. Sledile so druge knjige poezije, proze in dramati. Najbolj odmeven je bil roman Noč do jutra (1981), ki je bil večkrat ponatisnjen in preveden, govori pa o trpljenju zapornikov na Golem otoku. Hofman je kot pisatelj tudi dejavno sodeloval pri naporih za demokracijo in pluralizem v Sloveniji.

KNJIŽNI SEJEM V ARGENTINI

Na veliki knjižni sejem v Buenos Airesu so aprila prvič povabili tudi tamkajšnje Slovence. Pripravili so manjšo razstavo, predavanje dr. Katice Cukjati v veliki dvorani razstavišča in folklorno prireditev.

PASTORALNI OBČNI ZBOR

»Biti na svetu, pa ne od sveta« je bil naslov III. zasedanja Pastoralnega občnega zbora ljubljanske nadškofije, ki je bilo v maju v Ljubljani. Prvo zasedanje je bilo leta 1988, medtem pa so se razmere korenito spremenile. Razumljivo je, da je bila velika pozornost posvečena političnemu udejstvovanju katoličanov. Zbralo se je 189 članov, v razpravi pa jih je sodelovalo kar 70.

12. PASTIRČKOV DAN

Na Repentabru je bil 12. maja Dvanajsti Pastirčkov dan. Bogati spored nastopajočih iz Tržaške in Goriške so za prijatelje otroške revije oblikovali v občinski dvorani na Colu.

40-LETNICA SMRTI MSGR. BRUMATA

V Katoliškem domu v Gorici je bila 12. maja prireditev ob 40-letnici smrti kanonika Mirka Brumata, ki je med drugim dolgo vodil Marijino družbo v Gorici. Združenje cerkvenih pevskih zborov v Gorici je za to priložnost izdalo pesmarico Brumatovih skladb Cerkevne pesmi.

DSI zaključilo sezono

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je svojo letošnjo bogato kulturno sezono predavanj in raznih srečanj zaključilo sredi junija. V maju se je v Peterlinovi dvorani zvrstila vrsta prireditev, ki jih tu na kratko beležimo: 6. maja je bila gost večera dr. Helena Bizjak, ki je predavala o bioenergiji in zdravju; 13. maja je dr. Anton Stres prikazal vsebinsko papeževe enciklike Centesimus annus; 20. maja je bil večer posvečen narodnim manjšinam v Evropi; 27. maja je bilo na vrsti srečanje z režiserjem Jožetom Babičem, ki ga je predstavil prof. Aleš Doktorič, na večeru so tudi prikazali Babičev televizijski film Pogreb. V

juniju pa so se zvrstili trije večeri: v ponedeljek, 3. junija, je o muslimanih v Kopru govoril imam Resim Maslić; sledilo je 10. junija srečanje s slovenskim ministrom za šolstvo dr. Petrom Venceljem; zadnji večer v sezoni, to je v ponedeljek, 17. junija, je društvo priredilo koncert ansambla Gallus Consort ob izidu njihove laserske plošče, na kateri so skladbe Dine Slama na besedila sodobnih slovenskih pesnikov.

DSI je tako uspešno zaključilo svojo letošnjo redno sezono, ki jo je začelo v začetku oktobra lani. Trenutno pa še ni na počitnicah, saj pripravlja program za letošnjo 26. Drago 91.

Ob koncu sezone je obiskal DSI in v njem predaval minister za šolstvo republike Slovenije dr. Peter Vencelj.

OBČINSKI STATUTI

Na pobudo Slovenske skupnosti je Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček izdal dve pomembni knjižici. Prva je posvečena problemom v zvezi s sprejemanjem občinskih in pokrajinskih statutov, ki jih uvaja novi italijanski zakon o krajevnih upravah, kar seveda zadeva tudi pravice Slovencev. Druga pa prinaša italijanski izvornik omenjenega zakona 142/90 in pa slovenski prevod.

KATOLIŠKI DELOVNI ODBOR

V Katoliškem delovnem odboru na Koroškem, ki povezuje Katoliško prosveto, Referat za družine in Referat za izobražence, je 29. aprila dr. France Vrbinc predal predsedstvo Mariji Wakounig.

BROŠURA O KOROŠCIH

Center avstrijskih narodnosti z Dunaja in Narodni svet koroških Slovencev iz Celovca sta v nemščini izdala brošuro s temeljnimi informacijami o Slovencih v Avstriji. Pripravila sta jo Hubert Mikl in Rihard Grilc s pomočjo dr. Pavla Apovnika.

AVSTRIJSKI DIPLOMAT

V Avstriji je nastopil službo že tretji poklicni diplomat — koroški Slovenec. Po dr. Zdravku Inzku, ki je vodja kulturnega oddelka veleposlaništva v Pragi, in po generalnem konzulu v Beogradu Cirilu Sternu je 24. junija nastopil kot kulturni ataše na veleposlaništvu v Mehiki dr. Slavko Kraut iz Bistrice pri Pliberku.

Predstavnika SSK sta položila venec k obeležju Danila Zelena na Mali gori.

SPOMIN NA ZELENA

Slovenska skupnost in stranke Demosa na Primorskem so 12. maja priredile spominsko proslavo na predvečer 50-letnice, kar je na Mali gori pri Ribnici padel vojaški voditelj primorske narodnoobrambne organizacije TIGR Danilo Zelen. Poleg domačih predstavnikov sta spregovorila tržaški pisatelj Alojz Rebula in poslanec ter publicist iz Idrije Tomaž Pavšič. Na kraju prvega oboroženega spopada z italijanskim okupatorjem po zasedbi Slovenije so nato udeleženci položili vence.

V Senožečah, kjer se je rodil, pa so 2. junija odkrili Zelenu spominsko ploščo. Dan pred tem je bil v Vili Mariji simpozij zgodovinarjev o Zelenu in o primorskem odporu proti raznarodovanju in fašizmu.

Slavnost na Lajšah za cerkljanske žrtve: predstavniki oblasti in del množice (zgoraj); škof Pirih blagoslavlja brezno (levo spodaj).

Cerkljanske žrtve

Kahik 2.000 ljudi se je v nedeljo, 19. maja, zbralo na Lajšah nad Cerknim. Nedaleč od brezna, kamor so komunistični likvidatorji vrgli trupla cerkljanskih kaplanov pesnika Lada Piščanca in Ludvika Sluge ter 12 domačinov, je koprski škof msgr. Pirih vodil somaševanje in pogrebni obred. Recitacije je izvedla skupina Oder 90 iz Gorice. Spregovorila pa sta še član predsedstva Slovenije Ivan Oman in domači poslanec prof. Tomaž Pavšič.

JOŽE KOREN 70-LETNIK

Časnikar in nekdanji glavni urednik Primorskega dnevnika ter Jadranskega koledarja Jože Koren je 10. maja praznoval 70-letnico. Rodil se je v Velikih Laščah, vendar živi od leta 1945 v Trstu, kamor je prišel kot partizanski časnikar.

UMRL ARH. SVETLIČ

V Milwaukeeju v Združenih državah je 23. maja umrl urednik in kulturni delavec arh. Dušan Svetlič. Imel je 86 let. Rodil se je v Trstu, vendar je odraščal v Ljubljani, po letih begunstva pa se je naselil v ZDA. Uveljavil se je kot ilustrator v zdomskem tisku, že v taborišču v Barletti pa je izdelal skavtske doplačilne znamke za skupine fantov, ki jih je vodil Marijan Trtnik. Leta 1965 je sprejel uredništvo večjezičnega Sokolskega vestnika, ki ga je tudi tipkal, razmnoževal in odpošiljal.

TOSTRAN MEJE

Pri deželnem zavodu za izpopolnjevanje šolnikov IRRSAE v Trstu je izšla študija Suzane Pertot z naslovom: Tostran meje. Družbene predstave o narodnostni identiteti pri slovenskih predulescentih v Trstu. Kot raziskovalni vzorec si je izbrala slovenske nižje srednje šole na Tržaškem.

FANTJE IZPOD GRMADE

Na dvorišču kraške domačije Terčonovih v Slivnem je moški zbor Fantje izpod Grmade, ki ga od ustanovitve vodi Ivo Kralj, praznoval 1. junija srebrni jubilej. Pevci so prejeli kopico ustnih in pismenih čestitk. Na slavnosti, za katero je izšla tudi jubilejna brošura, pa jim je zapel tudi Dekliški zbor Devin, s katerim »fantje« delijo sedež v Devinu.

SLOVENEK — SLOVENSKE NOVICE

Za 25. junij je napovedana prva številka novega slovenskega dnevnika, obnovelega Slovenca. Glavni in odgovorni urednik je prof. Andrej Rot, ki se je pred kratkim iz Argentine preselil v Slovenijo. Naslov uredništva je: Titova 39, 61109 Ljubljana, p.p. 113, številka faksa pa je: 061-320179.

Že 14. maja pa je pri založbi Dela začel izhajati barvni dnevnik Slovenske novice z bolj poljudno in zabeljeno vsebino. To je po Delu, Dnevniku, Večerju in Primorskem dnevniku peti slovenski dnevnik.

ZMAGOSLAVJE ZBORA GALLUS

Odlični zbor argentinskih Slovencev Gallus je doživel izreden uspeh na večtedenski turneji po Sloveniji. Obiskal je tudi Koroško, 31. maja pa je nastopil v Podgori pri Gorici. Vodi ga hčerka dolgoletnega dirigenta dr. Julija Savellija Anka Savelli Gaser. Pravo zmago slavje pa je zbor doživel na poslovnem koncertu v nabito polnem Cankarjevem domu v Ljubljani 3. junija.

PISMA MRTVEMU BRATU

Končno more tudi matična Slovenija spoznati duhovno in literarno vrednost knjig lazarista Franca Sodje, ki zadnja leta dela kot duhovnik v starostnem domu Lipa v Torontu. Avtor, čigar verske knjige so v Sloveniji smeli ponatiskovati le anonimno ali z nejasnimi kraticami, je doživel več knjižnih natisov in ponatisov v Ljubljani. Zdaj so ponatisnili Pisma mrtvemu bratu, napovedan pa je tudi ponatis pričevanja iz povojnih zaporov in delovnih taborišč v Sloveniji Pred vrati pekla.

SOCIALNO VPRAŠANJE

Pri Mohorjevi družbi v Celju je izšla več kot 360 strani debela knjiga dr. Antona Stresa Oseba in družba, Pregled katoliškega družbenega nauka. Gre za sodobno nadaljevanje podobnih pregledov slovenskih sociologov doktorjev Janeza Evangelista Kreka, Aleša Ušeničnika, Andreja Gosarja in Ivana Ahčina, ki je več obsežnih del izdal v zdomstvu v Argentini.

SILVIJ KOBAL

Za vedno je utihnil glas in je zastala gesta igralca Silvija Kobala, ki je od prvih povojnih let ustvaril nešteto vlog in likov na odru slovenskega gledališča v Trstu. Bil je naravni talent primorske zemlje, igralec, ki je tudi v najbolj drobno vlogo znal vložiti svoje znanje, dar opazovanja, smisel za detajl, predvsem pa človečnost in temperament, ki sta postala nerazdružljiv element njegove značilne figure tako na odru kot v zasebnem življenju. Takega bomo vedno ohranili v spominu.

SREBRNI JUBILEJ ZBORA FILEJ

V Katoliškem domu v Gorici so 19. maja praznovali srebrni jubilej moškega pevskega zbora Mirko Filej, ki ga vodi Zdravko Klanjšček. Izšla je tudi spominska publikacija.

Spomin na Narteja Velikonjo

Na stoto obletnico rojstva je Društvo slovenskih pisateljev odkrilo na rojstni hiši pisatelja Narteja Velikonje na Predmeji spominsko ploščo. O zamolčanem ustvarjalcu, ki je bil ustreljen 25. junija 1945 iz političnih razlogov, sta med drugimi spregovorila pesnik Dane Zajc in prof. Bojan Bratina. Na spredu sta bila med drugim še maša zadušnica in kulturni program.

Predsednik Društva slovenskih pisateljev pesnik Dane Zajc odkriva ploščo na hiši Narteja Velikonje na Predmeji (desno); del poslušalcev pred hišo »Bevkovih« (spodaj).

MILKO BAMBIČ

Poslovili smo se od dragega Milka Bambiča, slikarskega veterana, ilustratorja, kritika, publicista in izumitelja, pa tudi dragocenega pričevalca naše preteklosti in kulturne zgodovine. Ko smo primorski Slovenci začeli postajati avtohtoni v kulturi, umetnosti in ustvarjalnosti, je Milko Bambič dal svoj pomemben doprinos, ki se pri dohitevanju Evrope pozna tudi v širšem vseslovenskem prostoru. Napredne poglede je uveljavljal v slikarstvu, še bolj pa v grafiki in ilustracijah, s katerimi je bil med vodilnimi v Sloveniji. Znal je osvetliti marsikak pojav v slovenski umetnosti in pojasniti dogodke, ki bi sicer ostali za vedno prikriti slovenski kulturni zgodovini. Osrednja Slovenija ga je komaj začela spoznavati. Nam bo ostal v spo-

minu zaradi vedrosti, nezainteresiranosti, ostrega opazovalnega daru in intelektualne poštenosti.

KOMUNISTIČNI ZLOČINI

Pod naslovom Komunistični zločini na Slovenskem, I. del je Ivo Žajdela izdal 182 strani debelo knjigo z opisi pokolov in množičnih grobišč. Večinoma gre za njegove sestavke, ki so bili že objavljeni v periodiki. Kot založba je navedena revija Novo Jutro, ki jo izdaja Žajdela in se posveča skoraj izključno tem vprašanjem.

IGNACIJANSKA DUHOVNOST

Na dnevih ignacijanske duhovnosti v Gorici se je konec maja poslovil jezuitski pater Marko Rupnik. Iz Gorice je odšel v Rim za profesorja na fakulteti.

Razstava o arh. Sulčiču

Od leve: cap. Fedor Sulčič (sin), dr. Irene Mislej, Oscar Molek (koordinator org. odbora), Amalia Perez Molek (njegova žena, slikarka, postdiplomske študije končala v Ljubljani), na skrajni desni trije arhitekti: Jure Vombergar, Marjan Eiletz in Alejandro Štoka.

V Buenos Airesu v Argentini so 20. marca odprli razstavo o slovenskem arhitektu Viktorju Sulčiču, priseljencu iz Sv. Križa pri Trstu. Že leta 1989 jo je postavila v Ajdovščini dr. Irene Mislej, pozneje pa je bila na ogled še drugod. Da bi z njo nagovorili argentinsko javnost, je bila razstava v Centro Cultural de Recoleta, obogatena pa je bila s Sulčičevimi akvareli in knjigami. Zvrstilo se je tudi več predavanj. Razstavo so 13. aprila prenesli v Slovensko hišo v Buenos Airesu. Ob tej razstavi so se ponovno srečali slovenski priseljenci iz predvojnne in povojne emigracije.

ZAVEZA

V Ljubljani je izšla prva številka revije Zaveza, ki je glasilo združenja Nova slovenska zaveza. Odgovorni urednik je Pavle Kogej, med sodelujočimi pa so Anton Drobnič, Justin Stanovnik in Tine Velikonja. Združenje je imelo ustanovni občni zbor 12. maja v Ljubljani. Povezuje pa udeležence medvojnega protikomunističnega odpora tako na vojaškem kot na civilnem področju. Ime izvaja iz medvojnne Slovenske zaveze. Med drugim želijo člani izpovedovati resnico o domobrancih in drugih protikomunistih, zbirati imena pobitih in označiti njihove grobove. Navezujejo se na verske vrednote in slovensko izročilo. Predsednik izvršnega odbora NSZ je dr. Tine Velikonja.

LIPA SPRAVE

Ob lipi sprave na ljubljanskih Žalah je nadškof dr. Šuštar 15. junija blagoslovil lesen kip Križanega. Predstavnik pobudnikov za srečanja okoli lipe sprave, odv. Stanislav Klep, je utemeljil sklep, naj bo 15. junija Dan krivde, odpuščenja in sprave. Govorila sta še dr. Peter Urbanc iz Kanade in Ivan Korošec. Recitali so Dane Zajc, Tone Kuntner in Boris Juh. Pred slovesnostjo na pokopališču, ki se je udeležil tudi predsednik vlade Peterle, je bila v cerkvi maša zadušnica, ki jo je med drugimi ob metropolitu daroval rešenec s Tiharij dr. Zdešar.

KATINARSKA ŠOLA

Kot krona niza prireditev ob 200-letnici osnovne šole na Katinari pri Trstu je bila 16. junija skrbno pripravljena šolska prireditev. Učenci na šoli Fran Milčinski so s pomočjo učitelj izdali obsežno spominsko razmnoženo brošuro.

BELIČIČEVE IZBRANE PESMI

Založništvo tržaškega tiska je izdalo Izbrane pesmi prof. Vinka Beličiča, ki je bil doslej v matici in na levici dokaj »zamočan besedni ustvarjalec«. V Tržaški knjigarni je 18. junija predstavil knjigo pesnik Tone Pavček, spregovoril pa je tudi urednik knjižnih izdaj ZTT Marko Kravos.

AKADEMIK TRSTENJAK

Prof. Anton Trstenjak, ki bo 29. junija daroval biserno mašo v Gornji Radgoni, je izdal dve novi knjigi. Pri založbi Obzorja so izšla izbrana razmišljanja Za človeka gre. Pri Založbi slovenske knjige pa so natisnili njegove Misli o slovenskem človeku.

UMRLA SAVINA REMEC

Po daljši in hudi bolezni je sredi junija v dvainpetdesetem letu umrla Savina Remec, napovedovalka na radijski postaji Trst A. Prav zaradi bolezni je pred letom dni stopila v pokoj, čeprav ji volje do življenja in do dela ni manjkalo in se je proti neozdravljivi bolezni borila do zadnjega. Savina Remec se je želela posvetiti igralskemu poklicu in se je zato tudi vpisala na igralno akademijo v Ljubljani, a je zaradi družinskih težav ni dokončala. Od leta 1963 je bila na naši radijski postaji vestna in natančna napovedovalka. Zelo rada je podajala literarne tekste in recitala. Pisala je tudi pesmi in gledališke recenzije.

PRIMORSKI SLOVENCIS IN OF

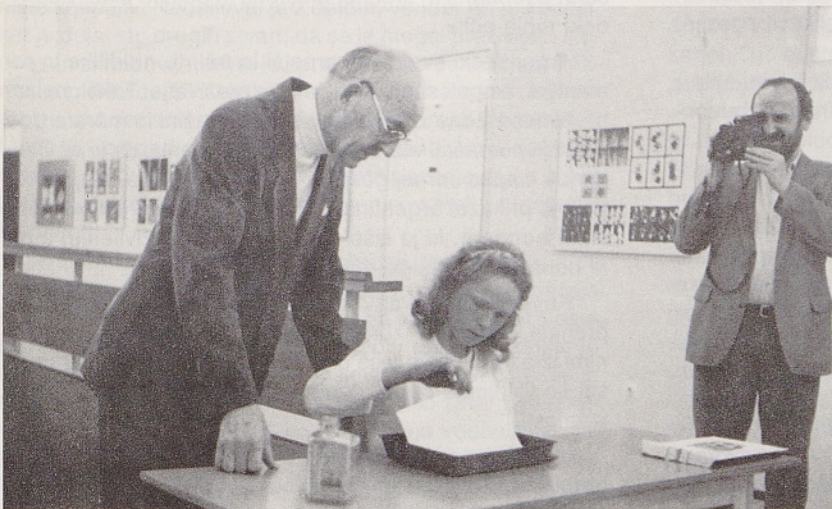
V soboto, 4. maja, je bila v dvorani pevskih zborov v Devinu zanimiva in zelo dobro obiskana okrogla miza na temo Primorski Slovenci in OF, pri kateri so sodelovali zgodovinarji Jože Pirjavec, Slavica Plahuta, Branko Marušič in Peter Stres, pisatelj Boris Pahor in Alojz Rebula ter predsednik slovenske skupščine dr. France Bučar. Okrogla miza je, kot je že običaj ob podobni problematiki, odprla celó vrsto vprašanj o še neraziskanem zgodovinskem obdobju, ki je v svojem bistvu za naš narod bil tragičen in epohalen. Okroglo mizo je pripravil Svet slovenskih organizacij ob petdesetletnici Osvobodilne fronte.

LJUDSKO ŠTETJE V AVSTRIJI

24. maja so končali v Avstriji ljudsko štetje. Koroški rojaki so tokrat dosegli, da so bili na polah ob vprašanju o »občevalnem jeziku« že navedene možnosti: nemški, hrvaški, slovenski, češki, madžarski, srbohrvaški, turški, drug jezik. Poleg tega je bila pola kot pomagalo prevedena v slovenščino, vendar je bilo treba izpolniti nemške obrazce. Narodnostni sosvet, NSKS in drugi so poudarili, da je treba resnicoljubno izpolniti vprašanja, saj ne gre za kako preštevanje manjšine. Sodstvu pa so morali prijaviti tudi več zlorab na račun Slovencev.

Vlastja Simončič 80-letnik

Umetnostni fotograf, nekdanji obveščevalni častnik kraljeve vojske, tigrovec, partizan, povojni zapornik, obsojenec na kulturni molk Vlastja Simončič je 15. junija praznoval 80-letnico v Gorenji vasi v Poljanski dolini, kjer ima zdaj svoj dom. Priredili so mu veliko slavnost in razstavo otroške fotografije njegovih učencev. Prejel je visoko mednarodno fotografsko priznanje, čestitke pa so mu izrekli med drugimi član predsedstva Slovenije Ivan Oman, loški župan Hawlina in deželni tajnik Slovenske skupnosti Jevnikar. Sam pa je v starem župnišču uredil Muzej Vlastja, ki dokumentira njegovo življenje in delo ter razvoj fotografije.

Otvoritev muzeja Vlastja v Gorenji vasi (na vrhu zgoraj); med podelitvijo mednarodnega priznanja; Vlastja Simončič nadzoruje delo svoje učenke.

TRŽAŠKI OKTET

Tržaški oktet, ki ga zdaj umetniško vodi Aleksandra Pertot, je 20-letnico delovanja praznoval s slavnostnim koncertom v tržaškem gledališču Miela. Boris Pangerc in Jože Koren sta za to priložnost sestavila brošuro Dvajset let s pesmijo v srcu.

»SEZNAM VOJNIH ZLOČINCEV«

V Sloveniji ne mislijo objaviti tako imenovanega seznama ljudi, ki so osumljeni vojnih zločinov in ki bi jih mogli ob prestopu meje preganjati. V takem položaju pa je bilo v začetku junija sedem ljudi. Prvotno je bilo na seznamu 25 imen, in to na podlagi policijskih ovadb v letih 1980-88. Ob pregledu dokumentacije pa so izpadla imena, ki bi jih ne mogla bremeniti dejanja, ki pravno veljajo za vojne zločine. Tako so zdaj štirje prizadeti v fazi sodne preiskave, ki pa miruje zaradi odsotnosti obdolžencev. Trije pa so v fazi ovadbe, ko tožilstvo še ni sklenilo, ali naj da zahtevo po preiskavi ali pa naj ovadbo zavrne. Na vseh sedem naslovov so pristojne oblasti preko zunanjega ministrstva poslale obvestilo. Ko bo potrjeno, da so vsi naslovljenci prejeli obvestilo, bodo v Ljubljani uradno objavili sporočilo, da tisti, ki živi v tujini in ni prejel kakega obvestila, pač ni v nobenem postopku zaradi vojnih zločinov in se lahko mirno vrača v domovino. Imen pa ne bodo objavili, ker prizadeti pač niso bili pravnomočno obsojeni in bi jim torej objava lahko delala krivico.

ORGLJE NA REPENTABRU

Ob celovitem obnavljanju božjepotne cerkve na Repentabru in vsega kompleksa na griču je župnijska skupnost pod vodstvom župnika Toneta Bedenčiča poskrbela še za nove ogle. V nedeljo, 16. junija, jih je blagoslovil škofov vikar dr. Lojze Škerl. Z orgelskimi improvizacijami pa je nastopil akademik dr. Primož Ramovš. Prisoten je bil tudi minister za Slovence po svetu dr. Janez Dular.

JOŽE KOPEINIG 50-LETNIK

Vodilni koroški duhovnik Jože Kopeinig je 14. maja praznoval 50-letnico. Spomnili so se ga še posebej zaradi pomembnega dela, ki ga opravlja kot rektor Katoliškega doma prosvete v Tinjah, urednik Nedelje, vodja Dušnopastirskega urada in navdušen misijonski delavec.

Umrl je pisatelj Jože Krivec

V Buenos Airesu v Argentini je umrl 10. maja slovenski pisatelj Jože Krivec, doma v Verejah pri Vidmu blizu Ptuja, v vinorodnih Halozah, rojen 16. marca 1916. Gimnazijo je dovršil na Ptuju 1937, nato pravo na ljubljanski univerzi 1942, leto pozneje je doktoriral. V službi je bil pri Ljubljanski pokrajini, dokler ni maja 1945 preko Koroške odšel v Italijo in živel v begunskih taboriščih v Monigu, Serviglianu in Senigalliji. V Argentino se je izselil 21. jan. 1948, si uredil življenje, družino in se posvetil kulturnemu delu.

Krivec je v gimnazijskih letih začel pisati pesmi in črtice, ki jih je priobčeval v časopisih in revijah, največ pa v Domu in svetu. Snov je zajemal iz rodniških Haloz, kjer so živeli še koloni, ljudje, ki so za gospodarje obdelovali vinograde, za plačilo pa so stanovali v gospodarjevi viničariji in prejemali nekaj pridelkov in malo denarja. Bili so veliki reveži, s številnimi otroki, boleznimi, pa tudi s svojimi zabavami in zadoščenji.

Krivec je slikal te ljudi z realističnimi potezami, ki prehajajo v globini v prikrit protest haloških proletarcev. Navadno podaja kolektivno domačijsko podobo, za katero pa se že pri Kosovelu navzoča prikazuje starka Beda.

Najboljše črtice s to motiviko je zbral v knjigi **Dom med goricami**, ki je izšla 1942; zanjo je dobil Prešernovo nagrado ljubljanske občine.

V taborišču je poučeval na begunski gimnaziji v Serviglianu in Senigalliji, novembra 1945 pa je začel urejati in pisati v leposlovnju revijo **Svet in dom**. Revija je redno izhajala do preselitve v Argentino.

V Argentini je bil kulturni referent pri osrednjem Društvu Slovencev, zapisovalec in ocenjevalec prireditvev in knjig v tedniku Svobodna Slovenija, profesor na srednješolskem tečaju, večletni predsednik Pisateljske družine France Balantič, ki je izdala zbornik **Čez izaro**, pisal v Koledarje Zbornike Svobodne Slovenije, v Vrednote, Vestnik, Duhovno življenje, Meddobje in drugam. Več let je bil v odboru Slovenske kulturne akcije, ki povezuje slovenske ustvarjalce in znanstvenike v Argentini in po svetu, izdaja revijo Meddobje, založila pa je tudi 145 publikacij poezije, proze in znanstvenih razprav.

Predaval in govoril je na številnih prireditvah in kulturnih nastopih v slovenskih domovih, ki jih imajo v buenosaireskih okrajih in po drugih mestih.

Ob vsem tem pa je pisal črtice, ki jih je zajemal iz rodniških Haloz. Haloze so mu ostale v spominu kot idilična in romantična deželica, ki je ne more pozabiti, in to je tista grenka pijača, ki jo pije v Argentini. Pred njegovimi očmi je podoba Haloz takale: »Vsa v sladkem grozdju, dišečem moštu, z veselimi ljudmi in petjem klopotcev. Drobčkane in bele hišice se sončijo po vrhovih haloških hribov, bele kot čepeče golobice, zasanjane in tihe. Pred njimi se grejejo ob nedeljah ljudje kakor gadje na skalah. Babice božajo paternoštre v rokah, matere šivajo otrokom obleke, da morejo v šolo, očetje nabijajo škafe in polovnjake za trgatve, otroci nestrpno vrtajo luknje v drobne deščice za klopotce in se pri tem skregajo in zlasajo med seboj«.

Te črtice je zbral v knjigi **Pij, fant, grenko pijačo!**, ki je izšla leta 1978 pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Ai-

resu. Dodal jim je še črtice o drugi svetovni vojni, življenju v taboriščih in v novem svetu. Vendar so tudi te črtice pogosto povezane s staro domovino, na katero gleda z domotožjem, zato so odpadle vse socialne težave, ostala je le idilika. Ker jo gleda od daleč, jo je obdal še z rodoljubjem, ki se ponekod spreminja v prave slavospeve, kakor bi brali Cankarja, npr.: »Zbogom, domovina! Večno ljubljena, nikoli pozabljena! Ti zibelka moja, mladost in pesem! Svobodno in srečno, blestečo in pojočo bi te rade videle moje oči!«

Argentinski svet je stvarnejši in trši, tu ni idilike in romantike, ampak samó trdo delo za preživetje. Takó gre izobraženec z ženo za hlapca k bogati družini in morata trdo delati in prenašati vsakovrstna zapostavljanja, da je bil Cankarjev hlapec Jernej gospod v primeri z njima. Najobsežnejše je prikazal argentinsko življenje v ciklu **Pod cordobskim soncem**, ki je izšel v reviji Duhovno življenje, a ga ni ponatisnil v knjigi.

Krivec je opisoval v nekakem poetičnem realizmu, ki prehaja v idiliko, v izbranem jeziku in z nekaterimi narečnimi izrazi, življenje teče brez posebnih težav in pretresov, saj so vsi ljudje dobri, eno z zemljo, ki jih hrani in tolaži v žalosti.

Jože Krivec je veliko napravil, da se je v Argentini ohranil slovenski jezik in narodna zavest. Za to se je žrtvoval po svojih najboljših močeh, ostal pa bo tudi v zgodovini slovenske literature, ker je poustvaril Haloze in njene težke življenjske razmere.

Francè Dolinar: Slovenska katoliška obzorja

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu je izdala oktobra 1990 svoje 142. izdanje, in sicer 720 strani debelo knjigo Franceta Dolinarja **Slovenska katoliška obzorja**, izbor esejev, razprav in člankov. Pri tem je pomembno, da sta natis knjige omogočila torontski gradbenik Jože Kastelic in njegova soproga Tončka, rojena Pogorelec. Knjigo je izbral, uredil in napisal življenjepis o avtorju prof. Alojziju Geržiniču, ki je med vojno in po njej nekaj časa pomagal organizirati slovensko šolstvo v Trstu.

Avtor Francè Dolinar je 14. decembra 1981 predaval v Trstu pri Društvu slovenskih izobražencev o goriškem nadškofu Sedeju, zato ga nekateri Tržačani poznajo. Rodil pa se je v Ljubljani 1915 v ugledni pekovski družini. Že v dijaških letih na ljubljanski klasični gimnaziji je delal v katoliških mladinskih društvih, kar je nadaljeval tudi v bogoslovju. V duhovnika je bil posvečen leta 1938, nato je bil do vojne prefekt v Škofovih zavodih v Šentvidu nad Ljubljano. Že v začetku je imel težave pri branju maše, ker je bil tako skrupolozen ali tenkovesten, da se je ves čas bal, da ni kaj izpustil, zato je ponavljal posamezne mašne dele, da se je maša zelo zavlekla. To skrupoloznost je z leti premagal, ker pa je imel tudi težave pri branju brevija, mu je škof Rožman dovolil, da ga skrajša in nadomesti z drugimi molitvami. Novembra 1939 se je vpisal na papeško univerzo Gregoriano, da bi študiral cerkveno zgodovino. Malo je bil v Rimu, malo v Ljubljani, dokler se ni 1945 dokončno naselil v Rimu.

Za doktorsko tezo si je izbral zgodovino srbskih unij, zapleteno delo, za katero je zbiral material po vsem Balkanu, Avstriji, Nemčiji, zaradi virov se je naučil tudi madžarščine. Njegova tenkovestnost ga je gnala od vira do vira, da bi ustvaril popolno delo, kar pa ni bilo mogoče. Škof Rožman ga je priganjal: »Že 15 let in več študirate in še niste končali«. Nadaljeval je z delom, vendar ga ni končal, ker je delal sto drugih stvari; da se je mogel preživljati, študirati in si nabavljati vire, je sprejel mesto beneficiata v Rimu, od 1970 do 1980 je bil uradnik v vatikanskem tajnem arhivu, od decembra 1975 je bil tudi kanonik v baziliki S. Maria in Cosmedin. Vse življenje je bolehal, umrl pa je 25. oktobra 1983 za rakom na jetrih. Leto pozneje so ga pokopali v Sovodnjah pri Gorici, ker ga niso smeli prepeljati v Ljubljano.

Francè Dolinar je bil zelo razgledan znanstvenik, ki bi se bil lahko uveljavil v svetu, če bi bil drugačnega značaja in manj tenkovesten. Kljub vsemu pa je priobčil 316 esejev, razprav, člankov in kritik, največ v reviji Meddobje in časniku Glas, ki ju izdaja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. Tu je ostal do leta 1969, ko so spremenili pravila, kar se je zdelo Dolinarju, da hočejo voditelji zatajiti protikomunistično usmerjenost Kulturne akcije. Potem je skoraj do konca pisal v Sij slovenske svobode, ki ga je ustanovil Ruda Jurčec v Buenos Airesu.

Prof. Janez Grum je dodal knjigi razpravo **Dolinarjeva trojna zavzetost**, kjer pravi, da je hotel Dolinar poudariti

pomen slovenskega katoliškega gibanja od leta 1892, prebricati emigracijo o nujni potrebi slovenske države in utrditi emigracijo za idejno in politično opozicijo komunističnemu režimu. Vse to drži, vendar pa je Dolinar mnogo širši, predvsem je kulturni, verski in politično gospodarski zgodovinar življenja Slovencev v Avstriji od 1873 do konca in v prejšnji Jugoslaviji do leta 1936. To je ogromno platno, na katerem so upodobljene slovenske ideje, boji med katoličani in liberalci, časopisi, volitve, poslanci in njihovo obnašanje na Dunaju, kjer so navadno nastopali ponižno in brez pravih programov, avstrijski ministrski predsedniki, ki so jih izigravali, kljub vsemu pa so se kulturno in gospodarsko razvijali. Prav tako je manjkala slovenska državna misel ob prevratu 1918, saj je našel konec vojne Slovence nepravilne, zato je lahko regent Aleksander samovoljno združil Slovence, Hrvate in Srbe v novo državo in ji potem vladal do svoje nasilne smrti v Marseillu 1934. Dolinar je izrisal jugoslovansko stvarnost z bogatimi viri, ki še bolj poudarjajo slovensko podložnost Beogradu — kar se do danes ni bistveno spremenilo. Ob tem pa je napisal nekaj neprecenljivih življenjepisov velikih Slovencev. Za razpravi o Slomšku in Grivcu je dobil leta 1965 tržaško literarno nagrado Vstajenje. Dalje je prikazal življenje kardinala Missie, bogoslovnega prof. Aleša Ušeničnika, zgodovinarja Josipa Mala, voditeljico šolskih sester m. Terezijo Handželič, dr. Janka Kralja v Rimu in še nekatere.

Veliko je pisal o veri in Cerkvi, kjer se je po papeških navodilih boril za uveljavljanje pristnega katoliškega nauka. Ostro je zavračal novodobne teologe, nemške in holandske, a tudi slovenske p. Vladimirja Truhlarja zaradi knjige Katolicizem v poglobitvenem procesu. Seveda je navzoč tudi škof Rožman. Enako zavzeto je pisal proti komunizmu od Lenina dalje, o njegovem položaju v sedanji Jugoslaviji. Tu je neizprosen in dosleden, saj se opira na kanonično obsodbo komunizma, ki jo je izdal Sv. Oficij in potrdil papež Pij XII. leta 1949.

Precej prostora je posvetil sv. Cirilu in Metodu, slovanskima apostoloma, o katerih je največ vedel prof. Francè Grivec s Teološke fakultete v Ljubljani. Grivec je takó globoko preštudiral teologijo obeh bratov, njune spise in spise o njima, da je užival svetovno priznanje.

Vseh esejev, razprav, člankov in kritik je v knjigi 45 — le majhen del od skupnih 316 —, zato ne moremo o vseh govoriti. Že omenjeni pa dokazujejo, da je bil Dolinar velik strokovnjak na različnih področjih, da je znal poiskati in uporabljati vire, ki jih je zbiral po vsej Evropi, da so njegovi eseji na izredni višini. Knjigo — ali vsaj njen zgodovinski in biografski del — bi morali ponatisniti v Ljubljani, da bi vsi Slovenci spoznali, kako se je godilo njihovim prednikom pod Avstrijo in prvo Jugoslavijo, ker niso imeli političnega programa in niso znali pokazati zob. S to knjigo se je Francè Dolinar dokončno vpisal v slovensko kulturno zgodovino.

KNJIGE

Krajevni leksikon Slovencev v Italiji Prva knjiga: Tržaška pokrajina

Pred kratkim je izšel **Krajevni leksikon Slovencev v Italiji**, prva knjiga: Tržaška pokrajina. Založilo ga je ZTT, izdala pa Narodna in študijska knjižnica v Trstu in Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu. Uredila sta ga Milan Bufon in Aleksej Kalc z vrsto sodelavcev. Dotiskan je bil februarja 1991, izšel pa je z letnico 1990.

Leksikon je zasnoval že pokojni dr. Roman Savnik, ki je uredil štiri knjige Krajevnega leksikona Slovenije, saj se je zavedal, da je treba opisati vse kraje, kjer živijo Slovenci, državna meja namreč ni tudi narodna meja. Da bi ne bilo kakega nesporazuma, piše glavni urednik Marko Kravos v Predgovoru: »Z leksikonom Slovenci v Italiji ne želijo uveljavljati svojih izključnih »lastniških« pravic nad kraji, v katerih živijo. Leksikon naj pričuje, kod vse je še živa slovenska zavest in kje vse se počutimo doma, kje vse se kot avtohtoni prebivalci odpiramo sosedu in svetu«.

Leksikon je tako nastajal več kot deset let, dr. Savnik ga ni mogel urediti iz Ljubljane, tudi je počasi omagal in 1987 umrl, zato sta Milan Bufon in Aleksej Kalc prevzela vse delo in ga prilagodila tukajšnjim razmeram. Takoj se je pokazalo, da bodo potrebne tri knjige za vse kraje, v katerih živijo Slovenci v Italiji. Zato sta najprej pripravila Tržaško pokrajino, ki obsega 352 strani velike oblike in dvokolonskega tiska.

V tej knjigi je torej opisana Tržaška pokrajina, ki zajema mesto Trst, Milje in vse slovenske občine na Tržaškem. Najprej sta predstavila Tržaško pokrajino v celoti, in sicer v fizično-geografskem, političnem, družbeno gospodarskem in slovenskem pogledu. Mesto Trst sta prikazala kot mestno središče, mestne četrti in predmestja od Barkovelj do Škednja, obmestne kraje in okoliška naselja. Opisi so izčrpni, Slovence pa spremljajo od naselitve do danes, od gospodarske rasti in narodnega prebujenja, od šolskih dejavnosti in kulturno-prosvetne rasti, do fašističnega

zloma vsega slovenskega, protifašističnega odpora in NOB, do seznama mož in žena, ki so se rodili v Trstu ali so živeli in delovali tukaj. Pregled je izčrpen, da je očitno, kako so Slovenci delovali v vseh mestnih okrajih, ustanovili celo vrsto najrazličnejših društev za kulturni in gospodarski napredek, tekmovali z italijanskimi meščani in igrali pomembno vlogo v mestnem življenju.

Za Trstom in okoliškimi naselji so prikazane občine Devin-Nabrežina, Dolina, Milje, Repentabor in Zgonik, najprej splošen pregled vsake občine, potem vasi, ki spadajo v posamezne občine. Pri vsaki vasi so najprej dodani vsi osnovni podatki, npr.: »Botáč, v Botáču, botáčarski, Botáčárji, it. Botàzzo, 1985: 9 preb. avtobusna postaja, pošta, zdravnik, otroški vrtec Boršt 3 km, fara Gročana 5 km, osnovna šola Pesek 4 km, občinska izpostava, nižja srednja šola Dolina 6 km, sodišče, železniška postaja Trst 12 km, nadmorska višina 185 m.« Sledi opis lege kraja, dostop do vasi, sestava tal, ledinska imena, poljedelstvo, rastlinstvo, zanimanje prebivalcev, zgodovinski pregled verskega, šolskega, kulturnega, društvenega življenja in drugo, kar se je dogajalo v posameznih krajih. Na koncu sta rubriki: Od tod doma in Tu so živeli. Seveda pa o točnosti podatkov lahko sodijo le domačini.

Tržaška pokrajina je v glavnem kraški svet, in če je hotel človek na njem živeti, ga je moral temeljito predelati. O tem piše Leksikon naslednje trpke ugotovitve: »Kras je torej v marsičem tudi antropogena pokrajina, saj je človek veliko pripomogel k njegovemu preoblikovanju. Ta proces je najbolj opazen pri kultiviranju zemljišč, ko je lastnik skušal iz skalnatnega površja pridobiti čim bolj uporabna tla. Izračunali so tako, da je bilo za kultiviranje tal potrebno odstraniti na m² zemljišča od 100 do 200 kg kamenja, ki so ga nato večinoma uporabljali za postavljanje tako značilnih mejnih zidkov med parcelami. Po-

leg tega so Kraševci... širili in urejevali doline oziroma vrtače, gradili terase, ustvarjali kale in napajališča ter podobno preoblikovali pokrajino«.

V knjigi so celostranski zemljevidi Tržaške pokrajine in vseh občin z vsemi vasmi in zaselki, prav tako je vrsta tabel z najrazličnejšimi podatki. Več je tudi fotografij mož in značilnih predmetov.

Natančnejših podatkov o številu Slovencev ni, ker so skoraj vse vasi pomešane z italijanskimi priseljenci, vendar pa je iz življenja krajev razvidno, kje so Slovenci v večini.

Škoda, da so pri Miljski občini odpadli podatki o številu prebivalcev za posamezne vasi in zaselke. Ker so cerkve po slovenskih vaseh navadno edini zgodovinski spomeniki in večkrat tudi umetniško zanimive, je škoda, da jim niso pisci gesel posvetili več prostora. Za Krajevni leksikon Slovenije so imeli za cerkve posebnega strokovnjaka, na Tržaškem si najbrž ne moremo privoščiti kaj takega, vendar pa je le skromno, kar piše pri Prebenegu: »Cerkev sv. Antona je iz leta 1611. Prejšnja cerkev sv. Jakoba je stala na kraju, ki še danes nosi njegovo ime in kjer so leta 1954 zgradili kasarno finančnih stražnikov. Pri Zgornjem pilu je stal do leta 1935 pil. Nov pil je pod vasjo pri Dolnjem pilu«. Če bi bil stopil popisovalec v cerkev, bi bil lahko zapisal, koliko ladij ima, kakšen je oltar, ali jih je več, čigav je križev pot in morda še kaj. Škoda, ker je bila zamujena prilika, saj je leksikon enkratno delo. In še: v Ricmanjah, ne v Ricmanjih; o tem jasno piše Slovenski pravopis.

Kljub temu pa je Krajevni leksikon Slovencev v Italiji knjiga, ki bi jo morala imeti vsaka slovenska družina na Tržaškem.

Martin Jevnikar

ANTENA

MLADI ROD

V prostorih Slovenske gimnazije v Celovcu je bila 9. junija proslava ob 40-letnici izhajanja otroške in mladinske revije Mladi rod. Prisoten je bil tudi slovenski minister za kulturo prof. Vencelj. Revijo, ki jo je s sodelavci ustanovil Franc Aichholzer, ureja danes Tomi Ogris.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

Z ustanovnega občnega zbora Stranke krščanskih socialistov (Ekskluzivno poročilo)

Ljubljana, maj. Veliko pričakovanje, ki so ga slovenske krščanske množice čutile že od nastopa demokracije, se je končno uresničilo: ustanovljena je stranka, ki so jo pogrešali vsi sloji, začenši s proletariatom: Stranka krščanskih socialistov.

Zbor se je začel v veliki dvorani Cankarjevega doma in s petjem dveh pesmi, *Internacionale* in *Že kliče nas venčani maj*. Nato so se zvrstili pozdravi gostov.

Prvi je navdušeno pozdravil zbor Predstavnik Stranke demokratične prenove, bivše Komunistične partije, Edvard Nadsal. Krščanske socialiste je pozdravil kot dragocene zaveznike, ki so že v davnem 1941 s krščansko predanostjo pomagali Komunistični partiji v njenem nesebičnem prizadevanju za svobodo. Takšna krščanska razpoložljivost naj bi ostala v njih še naprej, ko napredne sile ječijo pod klerofašističnim terorjem.

Predstavnik Socialistične stranke Rok Osmojen je izjavil, da socialisti vidijo v krščanskih socialistih več kot zaveznike, da vidijo v njih brate, ki se bodo njim, nekrščanskim socialistom, nedvomno pridružili v boju za pravice proletariata. Če pa proletariata ne bi bilo več, v boju za pravice nasploh. Če pravic ne bi bilo, pa v boju nasploh. Če tudi boja ne bi bilo, pa nasploh.

V imenu Liberalcev pa jo je pozdravil mladi Vid Udbanija in izrazil upanje, da se bodo krščanski socialisti pridružili tudi njim, v skupni fronti vseh naprednih sil, v njihovem boju za pravice homoseksualcev, za kontracepcijo in splav.

Sledil je referat Pinka Omare o vlogi krščanskih socialistov med revolucijo. S pravo krščansko skesanostjo se je oproščal za vse krivice, prevare, poniževanja, ki so jih krščanski socialisti prizadeli junaški in materinski, nežni Komunistični partiji. Ta je izgorevala za čisto pluralistično svobodo, ko so krščanski socialisti za njenim hrbtom pletli svojo egoistično politiko. Posebno je redi-

menzioniral vlogo Edvarda Kocbeka. Obžaloval je, da je ta izdajalec krščanskega socializma odjedel Partiji vodilno vlogo, po vojni pa uvedel svojo personalistično diktaturo in si dal v Kočevski reki zgraditi podzemski brlog. Vse člane herojske Udbe je dal prepeljati nabirat oljke na Kosmati otok, namesto da bi doma trebile reakcijo. Na koncu je predavatelj predlagal enominutni molk za vse partije, ki jih je krščanskosocialistična VOS mislila likvidirati.

Potem je Lojze Mahnjen razgrnil program stranke, ki ga je strnil v tele postavke:

1) kjer je le mogoče, podpirati opozicijo, ko klerikalci uvajajo turški režim, vgrajujejo povsod mikrofone, postavljajo nune za direktorje v industriji, za sprejem v službo hočejo potrdilo o moralnih kvalitetah (spovedni listek, pa ne od duhovnika, ki je bil v CMD!), v tovarnah prirejajo osem-dnevne duhovne vaje itd;

2) upirati se Cerкви, ki hoče dati za ministre v vladi svoje kanonike, in zahteva zase gozdove Kočevskega Roga, Pohorja, Bohorja in Trnovskega gozda z vsemi zajci in srnami, ki so v njih;

3) bojevati se za izgraditev nove družbe ne več samoupravnega, ampak večupravnega socializma.

Na koncu sta bili izvoljeni dve delegaciji, ki naj bi šli počastit kraj dveh velikih zmag krščanskih socialistov med vojno: na Pugled in v Dolomite. Na Pugledu v Kočevskem Rogu je bila vzidana spominska plošča z novim simbolom stranke — pest, ki kaže figo — v Dolomitih pa je bilo ob hiši *Dolomitske izjave* vsajeno figovo drevo.

Slavnost se je končala z »veselim plesom slovenske opozicije«.

Izložba oslarij

Naslovi v Primorskem dnevniku so že nekaj časa nekaj posebnega: kdor jih piše, se rad ušteje v slovnici, pravopisu ali celo v pomenu sporočila, ki ga hoče posredovati bralcem. Žadnjič je v nadnaslovu članka USODNA NOČ ČAROVNIJ zapisal, da goduje Janez Krstnik. Še malo, pa bi mu bil voščil. In to samo zato, ker ni hotel napisati »sv.«. Če bi bil malo bolj več v svetopisemskih zadevah, bi znal tudi, da je Janez Krstnik edini svetnik, pri katerem praznujemo dan rojstva in smrti, ne pa godu.

* * *

Rimska dopisnica RTV SLOVENIJA vztraja pri svojem poročanju o Janezu Pavlu II., da je »pontifeks«. Oznake kot so papež ali sveti oče se ji zdijo premalo »fine« ali preveč klerikalne.

Mlad zapornik se je naučil v ječi v treh mesecih brati in pisati. Kmalu po prestani kazni pa se je vrnil v zapor zaradi ponarejanja dokumentov.

—o—

Šola na deželi.

Učitelj naroči učencu: »Mati naj pride jutri v šolo, če ste klali.«

—o—

Stalina so vprašali za nasvet: »Določena pisateljja obtožujejo, da je trockist, on ima pa dokaze, da ni. Kaj naj storimo, ker je vse skupaj velika težava?«

Stalin: »Obstaja človek — obstaja težava. Ni več človeka — tudi težave ni več.«

—o—

Mož sedi v dnevni sobi. Naenkrat se stena podre in v sobo se pripelje z avtom njegova žena.

»Moj Bog, kako ti je pa to uspelo?«

»Čisto preprosto: v kuhinji sem zavila na levo.«

—o—

— Kje pa imaš dežnik?

— Verjetno sem ga kje pozabil.

— Kdaj pa si to opazil?

— Ko je nehalo deževati in sem ga hotel zapreti.

—o—

— Dragec, zdravnik je pri vratih.

— Že spet me motite. Reci mu, da sem bolan.

—o—

— Če pijem, ne morem spati.

— Pri meni pa je ravno obratno. Če spim, ne morem piti.

PISMA

IIII 2. stran platnic

lo in mi, slovenski cistercijani, bi bili zelo veseli, ko bi se tudi kaj udeležili večdnevnihih stiških duhovnih srečanj, saj bi se tako bolj spoznali in laže spletli ter ohranjali prijateljske vezi. Kogar zanimajo termini, naj pogleda v krščanski verski tednik Družina, kjer te podatke redno objavljamo. V samostanu imamo natisnjene tudi tovrstne prospekte, ki bi jih z veseljem poslali zainteresiranim bralcem.

Pri nas je tudi nekaj prostora, kjer bi se lahko predstavili zamejski umetniki, tako likovni kot literarni in glasbeni.

Skratka, možnosti so! Potrudimo se in dajmo jih primerno izrabiti! V veselem pričakovanju...

fr. BAZILIJ

Stična, 11.5.1991

— Kam pa kam, sosed?
— Rože zalivati!
— Ja, saj dežuje.
— Nič napačnega, saj imam dežnik.

—o—

— Klavir sem prišel uglasiti.

— Kako? Saj vas nisem klical.

— Vi ne, ampak vaš sosed.

—o—

»Kako gre tvoje novo kolo?«

»Ne gre, ampak teče.«

»Dobro. Kako teče?«

»Kar gre.«

—o—

»Konjak, ki sem ga vam nalil, je star več kot petdeset let.«

»Za svojo starost je majčkeno majčkeno.«

—o—

»Kako pletete mreže?« vpraša turist mornarja.

»Čisto preprosto: vzamem veliko lukenj in jih med sabo povežem.«

—o—

Mož ženi: »Dobro, če mi odslej ne boš več kuhala, kot praviš, bom moral narediti potreben sklep. In ta je, da si bom odslej pač kahal sam.«

LISTNICA UPRAVE

DAROVİ V TISKOVNI SKLAD:

Bogomila Švab - Trst	5.000 Lir
Ivica Švab - Milje	5.000 Lir
Franc Porovne, Toronto	18.750 Lir
Dr. Jože Velikonja, ZDA	50.000 Lir

Joži z družino v spomin mame Lojzke ob obletnici smrti 50.000 Lir za Mladiko in 50.000 Lir za nakup stanovanja v Donizettijski ulici.

PODPORNE NAROČNINE:

Ignacij Marc - Sesljan	50.000 Lir
------------------------	------------

DAROVİ ZA STANOVANJE NA DONIZETTIJEVI:

N.M. 50.000 Lir; Marjetica Cibic 50.000 Lir; B.P. 30.000 Lir.

PREJELI SMO:

V »Zalivu« 1990 je na koncu spisa »Izjemnost in beda nekega obdobja« po nerodnosti izpadel navedek, da je tekst prevedla *Mirella Urdih*. Spoštovani gospe se opravičujem za neljubi spodrsrljaj in se jivnovič zahvaljujem za cenjeno sodelovanje.

Boris Pahor

Trst, 29.5.1991

Od obrtniških izkušenj v trgovinsko dejavnost

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38 - Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

TRST, Ulica D. Chiesa, 91 - Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!